

MATERI

*Daleč so moja polja. Pusta in sama.
Daleč je mali, kamnati svet.
In daleč si ti. Med nama
so tuji obrazi in blodnje minulih let.*

*Med nama so dolge ure čakanja
in dnevi bežanja od sveta in ljudi.
Med nama je češnja, ki se nad hišo sklanja
in ki iz leta v leto vse bolj se suši.*

*Najbrž me spet čakaš kot vselej spomladi,
ko sem navadno prihajal domú
in blodil po polju – po tvojem zaradi
ljubezni in žensk in miru.*

*Ne čakaj me, mati. Ne morem priti.
Saj ne pomaga hoditi na vas:
s časom češnja konča, a z njo morebiti
še tisto malo lepega v nas.*

Tone Pavček

GLASILO KEMIČNE, GRAFIČNE
IN PAPIRNE INDUSTRIJE CELJE

CELJE, MAREC 1986

LETNIK XXV – številka 2

uredniški odbor

ivanka čater, rado čepič, slavka hladnik,
jože jazbec, jelka kajtna, vera radič,
miro ribežl, cvetka robas, tone svetelšek,
tone škerbec, srečko vavričuk, tine žnidar

svet glasila

albina cizej, milena krizman, vladimira notar,
ivica stare, gregor švab, bojana videnšek

glavna in odgovorna urednica

jelisaveta podgornik

tehnično vodstvo

danilo herman

uredila

dora rovere

oblikovanje naslovne strani

grega švab

tisk

aero, tozd grafika
za tiskarno drago vračun
naslov uredništva
kadrovski in splošni sektor
aero – celje, čuprijska 10
po mnenju republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo,
št. 33-316/78, je glasilo naš aero
oprosčeno temeljnega davka
od prometa proizvodov
glasilo izhaja desetkrat letno
naklada 2.300 izvodov

Ob dnevu žena

V teh dneh, okrog osmega marca ponovno posvečamo na najrazličnejših mestih pozornost ženskam – materam, delavkam – samoupravljalcam.

Marsikdo se sprašuje, čemu sploh praznujemo ta praznik, češ, ženske so tako ali tako enakopravne z moškimi in v naši družbeni ureditvi imamo oboji enake pravice. Le pri dolžnostih se zatakne. Poleg dela v delovni organizaciji, večino žena čaka še domače gospodinjstvo, vzgoja otrok in skrb zanje. Seveda ni v vseh družinah tako, tudi nekateri moški poprimajo za domača opravila in ne bežijo pred odgovornostjo vzgoje otrok. A večina bremen je le na ženskih ramah.

Zato je prav, da pobrskamo po zgodovini in vsaj bežno pogledamo, kakšno vlogo so odigrale žene v bližnji zgodovini.

Najprej se spomnimo Rose Luxemburg, ki je živela ob koncu devetnajstega in v začetku dvajsetega stoletja. Bila je voditeljica poljskega in nemškega delavskega gibanja. Na drugi internacionali je sodelovala kot zastopnica levega krila nemške socialdemokracije. Bila je ena od organizatorjev komunistične partije Nemčije. Po izbruhu prve svetovne vojne je dosledno vztrajala na internacionalističnih pozicijah, zavzemala se je za zbiranje levih sil. V letih 1915 in 1916 je bila v zaporu, nato pa je sodelovala pri organizaciji proletarske revolucije v Nemčiji. V svojih publicističnih delih je razvijala misli in ideje, ki so že tedaj, zlasti pa kasneje, postale zelo aktualne v boju za graditev socialističnih odnosov. Od njenih številnih del je večina znana tudi danes, najbolj pa delo Akumulacija kapitala. Ubili so jo 15. januarja 1919 skupaj s Karlom Liebknechtom. Rosa Luxemburg je bila v

vseh kasnejših letih ženskam simbol žene – revolucionarke, ki je žrtvovala tudi svoje življenje, ko je branila svojo resnico.

Seveda bi lahko govorili tudi o ženah znanstvenicah in umetnicah, ki so v zgodovini človeštva s svojimi deli zapustile vidne sledove. Pa ne bomo o tem. Vrnili se bomo v jugoslovansko zgodovino.

Jugoslovanske žene, so med drugo svetovno vojno z ramo ob rami, nosile puške s svojimi tovariši v partizanskih vrstah. Nobena vojna grozota jim ni bila prihranjena, mnoge so bile izseljene v taborišča, v druge kraje, mnoge so izgubile v vojni svoje može, otroke, skratka svoje najbližje in najdražje. Vendar so mnoge med njimi ob koncu vojne nosile vojaške oznake, ki so segale visoko v vojaško hierarhijo. V povojni izgradnji so sodelovale v vseh delovnih akcijah, ki so jih v tistem času opravljali prebivalci poleg rednih delovnih obveznosti.

In v Aeru. V naši delovni organizaciji so v vseh preteklih letih žene pri-

spevale velik delež k hitrejšemu razvoju, saj se je današnja delovna organizacija, ki je po strukturi bistveno drugačna od tistih začetnih časov, razvila iz skoraj ženskega kolektiva.

Danes žene opravljamo najrazličnejša dela od najenostavnejših opravil do najodgovornejših.

In če se malo sprehodimo med številkami, lahko ugotovimo, da v naši delovni organizaciji delata dve magistri znanstvenih ved, 31 diplomantk visokih šol, 36 diplomantk višjih šol, 218 žena in deklet s srednjo šolo, 173 kvalificiranih delavk, 241 delavk s končano osnovno šolo in 249 delavk, ki nimajo končane osnovne šole.

Žene smo v Aeru aktivne tudi na samoupravnem in družbenopolitičnem področju. V prostem času pa se vključujemo tudi v športno-rekreativno in kulturno dejavnost.

O problemih, s katerimi se žene srečujemo pri delu in v osebnem življenju, ne bi razpravljali. Pa ne zato, ker jih ne bi bilo, ampak zato, ker jih na tem mestu ne bomo rešili. Rešujemo pa jih lahko vsak dan sproti, s kolikor toliko dobrimi medsebojnimi odnosi, dobrim delom in medsebojnim spoštovanjem.

Tole svoje razmišljanje ob osmem marcu bom zaključila s staro, obrabljeno frazo – naj ne bo samo osmi marec praznik žena, ko moške in otroci svojim ženam in materam izkažejo pozornost s cvetjem, skromnim darilcem ali preprosto s tem, da postorijo del gospodinjskih del, ki so v ženski domeni.

Lepo bi bilo, da bi z lepim cvetom razveselili svoje bližnje tudi, ko ni praznikov, sicer pa velikokrat največ odtehta dobra in prijazna beseda ali tovariška gesta. Življenje, ki nam je odmerjeno, je kratka doba, ni prav, da se te dragocenosti ne zavedamo dovolj in ne praznujemo večkrat podobnih praznikov kot je osmi marec, ki vsaj na trenutek odrinejo skrb in vne-sejo med nas malce toplino.

Dora Rovere

NAŠE AKTUALNE TEME

Leto 1985 – takšno leto se ne sme ponoviti

Smo že v mesecu marcu in za nami so vse burne razprave o poslovanju v letu 1985. Ne bi želeli ponavljati števil in ugotovitev saj smo jih vsi pregledali. Prav tako lahko navedemo, da

so se vsi trendi, omenjeni v prejšnji številki Našega Aera (priloga) z dokončnim obračunom poslovanja le še potrdili. Pri tem moramo reči, žal, saj se je problematika zlasti v TOZD Kemija Šempeter le še poglobila. Izguba pri poslovanju kar v dveh temeljnih organizacijah, od tega v TOZD Kemija Šempeter že drugo leto zapovrstjo in relativno zaostajanje tudi v nekaterih drugih sredinah mora pomeniti tisto rdečo luč, ki bo zahtevala in prinesla spremembe v kvaliteti našega prihodnjega poslovanja. Vse tisto, za kar vemo, da nam povzroča slabšo učinkovitost, povečuje stroške, podaljšuje izvajanje oziroma realizacijo nalog, moramo odpraviti. Le tako bomo negativne trende, ki so bili doseženi v preteklosti, obrnili. Leto 1985 je pomenilo za našo delovno organizacijo sicer močno povečanje količinske proizvodnje, tudi več kot podvojen dosežen celotni prihodek, vendar neugodno porabo oziroma delitev ustvarjenega prihodka. Izredno visok porast porabljenih sredstev ter stroškov surovin in materiala, obresti pa tudi

ostalih vrst stroškov je ob neugodnih delitvenih razmerjih ustvarjenega dohodka uspešnost poslovanja delovne organizacije, izraženo skozi kvalitativne elemente poslovanja relativno poslabšalo. Kvaliteto strukture naših virov sredstev, posledice revalorizacije zalog surovin nekoliko izboljšujejo. Vendar je primanjkljaj za realizacijo načrtanih ciljev v prihodnjih obdobjih, zlasti pa v letu 1986 velik.

Z letom 1985 se zaključuje srednjeročno obdobje, s katerim nikakor ne moremo biti zadovoljni. In kakšno bo novo? Če želimo zagotoviti stabilnost in razvoj DO, mora biti uspešnejši. Seveda bodo vse posledice pogojev poslovanja in zaostrenih razmer še naprej vplivale na nas. To pa zahteva toliko več truda in lastnih aktivnosti za saniranje razmer. In to ne le v TOZD, ki bosta pripravili sanacijski program. V vseh sredinah Aera je potrebno sanirati razmere, saj nam bo le to zagotovilo »boljši danes za še boljši jutri«.

Milena Brezigar

Razgovor s predsednico konference IO ZS Aero

Ob volitvah v sindikalnih organizacijah smo že pisali, kdo je kdo v Aerovem sindikatu. Vendar smo mnenja, da je prav, da naše sindikalne predstavnike bolje predstavimo. To pot vam predstavljamo Jožico BRATUŠA, predsednico konference IO ZS Aero Celje.

Tovarišica Bratuševa dela v Aeru 19 let v temeljni organizaciji Trženje, oddelku prodaje etiket. Ves čas je bila poleg dela na svojem delovnem področju aktivna tudi na samoupravnem in družbenopolitičnem področju. Prosili smo jo za razgovor o tem, kaj misli o delu sindikata v naši delovni organizaciji, o nalogah, ki to organizacijo čakajo, o kongresih ZSS in ZSJ in o tem kako se je spremenilo njeno osebno življenje odkar je sprejela to zahtevno in odgovorno nalogo.

V uvodu je povedala, da misli da je sindikalna organizacija v Aeru dobro odigrala svojo vlogo saj so rezultati vidni v delu samoupravnih organov, na področju stanovanjske politike in delitve osebnih dohodkov, družbene prehrane delavcev in možnosti za letovanje v zimskih in poletnih počit-

niških objektih. Veliko je bilo narejenega tudi na področju preventivnega zdravstva in varstva pri delu. Seveda so pomembno vlogo pri realizaciji nalog na omenjenih področjih odigrale strokovne službe, ki so v okviru možnosti vedno upoštevale predloge sindikalnih organizacij naše delovne organizacije. V prihodnje bomo morali storiti še več na področju varstva pri delu, saj je število nesreč pri delu in prihodu na delu kar precejšnje in nujno je, da si prizadevamo za zmanjšanje le-teh.

Načrtovati bi morali preventivne zdravstvene preglede za delavce

TOZD Trženje in DSSS v okviru finančnih možnosti seveda. Rezijski delavci proizvodnih temeljnih organizacij so v tovrstne preglede že vključeni. Dejstvo je, da so tovrstni pregledi zelo velikokrat odkrili nevarne bolezni pri delavcih, ki zelo redko obiščejo zdravnika.

Seveda bo v toku leta potrebno opraviti mnogo nalog, ki se bodo pojavljale sproti.

Povedala je tudi, da ji delo v Konferenci IO ZS ugaja, saj so akcije, ki jih sindikat izvaja konkretne in rezultati prizadevanj na posameznem področju kmalu vidni.

V zvezi s kongresoma Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije je bila mnenja, da bosta vnesla marsikakšno poživitev v delo sindikalne organizacije.

Menila je, da bo delo v sindikatu vplivalo tudi na njeno družinsko življenje. Večja gospodinjstva opravila bo potrebno preložiti na konec tedna, vendar domačih to ne bo motilo, saj je mož zaradi narave dela veliko odsoten, hči pa študira v Ljubljani in pride domov samo za konec tedna.

Ob zaključku najinega razgovora je še povedala, da upa da bo delo konference sindikata v prihodnjem obdobju uspešno in da bodo v najboljši možni meri zastopali interese delavcev Aera v delovni organizaciji in na občinskih sindikalnih svetih občin v katere sodijo posamezne temeljne organizacije.

R. D.

Nagrada za jugoslovanski koledar 1986 je Aero

Zmagovalec 8. jugoslovanske razstave koledarjev 1986 je Aero, kemična, grafična in papirna industrija.

V času do 20. januarja je na naslov Grafoimpexa, organizatorja razstave, prispelo 172 koledarjev.

Strokovna žirija je prispele koledarje ocenila z vidika likovnega oblikovanja, vsebine in sporočila ter grafične izvedbe.

Likovno oblikovanje so ocenili:

Zdravko Beretič, akademski slikar (Vjesnik, Zagreb), prof. Mato Jurković, akademski slikar (Viša grafična šola) in Borivoj Ljubičić, akademski slikar (CIO, Zagreb).

Vsebino in sporočilo koledarja sta ocenila:

prof. dr. Josip Sudar (Ekonomska univerza, Zagreb) in mr. Vinko Fosterč (Velebit, Zagreb).

Grafično izvedbo so ocenili:

prof. dr. Stanislav Bolača (Viša grafična šola, Zagreb), prof. Duško Nikolić, dipl. ing. (Viša grafična šola, Zagreb), Viktor Kipčić, graf. ing. (GZH, Zagreb).

Nagrade so razdeljene v več skupin, pregled pomembnejših nagrajencev je naslednji:

I. Veliki zlati zmaj – prva nagrada za jugoslovanski stenski koledar 1986 Aero Celje. Tema (vsebina, sporočilo) – podobe v prostoru, likovno oblikovanje – Radovan Jenko, tehnika tiska – offset, naklada: 2.000 kom.

Število točk:

100 (likovno oblikovanje)

100 (vsebina – sporočilo)

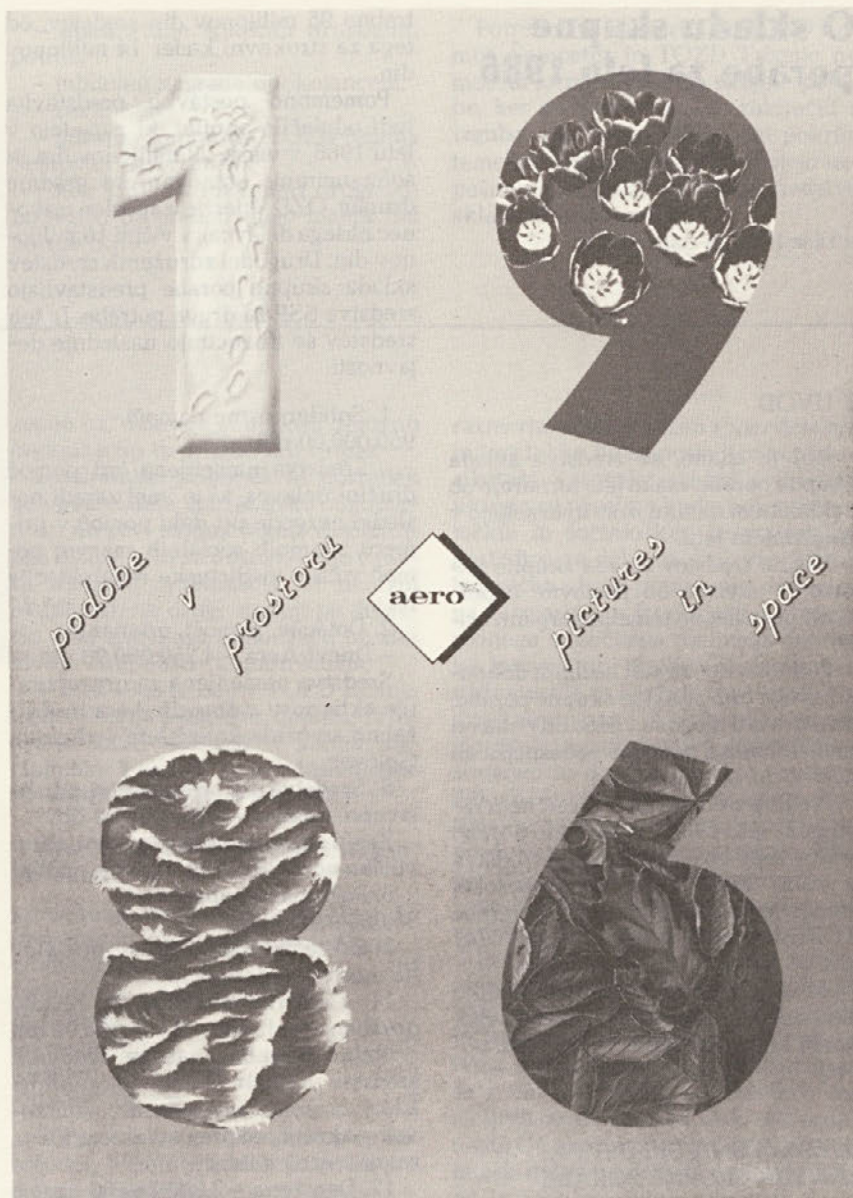
75 (grafična izvedba)

Skupaj: 275

II. Pet najuspešnejših koledarjev 1986

1. Istratisk – Pazin, Iskra 86 – 259 točk.

2. Kočevski tisk – Kočevje, Vas Goče – 250 točk.

3. Tiskarna Slovenija – Ljubljana, Likerji Club – 222 točk.

4. Slobodna Dalmacija – Split, Okna – 220 točk.

5. Grafički zavod Hrvatske – Zagreb, 150 let hrvaškega narodnega preporoda – 211 točk.

III. Deset kvalitetnih koledarjev

1. Tiskarna Slovenije – Ljubljana, Likovni opus Stojana Granja – 194 točk.

2. Tiskarna »Zagreb« – Samobor, 40 let Industrogradnje Zagreb – 189 točk.

3. Gorenjski tisk – Kranj, 100 let rojstva Jovana Bjelića – 186 točk.

4. Naša djeca – Zagreb, Zbirka umetnin Ante Topića Mimare – 185 točk.

5. Gorenjski tisk – Kranj, leseni kuhinjski predmeti in pripomočki – 180 točk.

6. RO »Zrinski« TIZ – Čakovec, Slovenske železarne – proizvodni program – 177 točk.

7. Tiskarna Jadran – Koper, Grafike – 176 točk.

8. Kočevski tisk – Kočevje, Gotove jedi – LEDO – 171 točk.

9. Tiskarna »Era« – Titovo Velenje, Software aplikacije – 150 točk.

10. Energoinvest – Sarajevo, Stećci – 135 točk.

Pomembna je ugotovitev, da je koledar Aero med vsemi koledarji (ki so z vidika nagrad in priznanj sicer razdeljeni v VII. skupin, zgoraj pa so navedene samo skupine stenskih koledarjev), dobil največ točk.

Kako smo v Aeru ocenili uspeh?

Modro smo molčali, saj nespodbudnih besed in očitkov, ki so bili dani koledarju na pot, pač ni moč čez noč spremeniti.

Propaganda Aero

O skladu skupne porabe za leto 1986

trebno 95 milijonov din sredstev, od tega za strokovni kader 14 milijonov din.

Pomembno postavko predstavlja tudi odplačilo anuitet, ki zapadejo v letu 1986, v višini 23 milijonov din in sofinanciranje stanovanjske gradnje drugim OZD (kjer je zaposlen zakonec našega delavca), v višini 16 milijonov din. Drugi del združenih sredstev sklada skupne porabe predstavljajo sredstva SSP za druge potrebe. Iz teh sredstev se financirajo naslednje dejavnosti:

I. UVOD

Kot je znano, se sredstva sklada skupne porabe vsako leto formirajo ob zaključnem računu in se uporabljajo v naslednjem letu.

Višina sredstev sklada skupne porabe je odvisna od poslovne uspešnosti posamezne temeljne organizacije.

Podobno kot za rast osebnih dohodkov velja tudi za sklad skupne porabe, da mora biti njegova višina odvisna od rasti dohodka, pravilno počasnejša ali največ do rasti dohodka.

Predlog sredstev po zaključnem računu za leto 1985 – za skupno porabo v letu 1986 obsega združena sredstva v višini 261,282.114 din in posebej sredstva, razporejena za potrebe TOZD in DSSS, v višini 243,635.941 din.

Za skupno porabo v letu 1985 tako skupno namenimo 547,538.055 din, kar je 114,8 odstotkov več kot leto poprej.

II. ZDRUŽENA SREDSTVA SKLADA SKUPNE PORABE

Del sklada skupne porabe se formira na ravni delovne organizacije, kjer sredstva združujejo vsi TOZD (razen TOZD Medvode zaradi lokacijske oddaljenosti). To so tako imenovana združena sredstva sklada skupne porabe. V letu 1985 je bilo zanje porabljenih 164,1 milijonov din.

Po zaključnem računu za leto 1985, tj. za porabo v letu 1986, je predvideno 261,2 milijonov din – 85 odstotkov več kot leto poprej. V združenih sredstvih sklada skupne porabe predstavlja največji del stanovanjski del SSP, iz katerega se financira celotna stanovanjska izgradnja. V letu 1986 nameravamo za te namene zagotoviti 240 milijonov din sredstev. Načrtujemo nakup 4 novih stanovanj (Celje 3, Beograd 1), ki bodo po predvidevanjih zgrajena v letu 1987/88. Za nakup teh stanovanj potrebujemo okrog 48 milijonov din.

Posojilo za stanovanjsko gradnjo ali nakup stanovanjske enote v letu 1986 pričakuje 77 delavcev, za kar bo po-

1. Solidarnostne pomoči – 950.000,00 din

– Sredstva namenjena kot pomoč družini delavca, ki je imel zaradi posledic nezgode pri delu pomoč v primeru izjemnih socialnih razmer, pomoč v času medicinske rehabilitacije itd.

2. Dotacije, pomoči, priznanja – Dnevi Aera – 4.250.000,00 din

Sredstva namenjena za organiziranje aktivnosti v Dnevih Aera in družabno srečanje konec leta v dvorani Golovec.

5. Sredstva za preventivno zdravstveno varstvo – 4.260.000,00 din

Zajeti so ginekološki pregledi, zdraviliško zdravljenje in aktiven oddih.

6. Počitniške kapacitete

35.000.000,00 din

Načrtujemo nakup novih objektov na morju (4 apartmaji).

11. Osnovna sredstva za Službo družbene prehrane – 3.105.000,00 din

Nujno potrebna nabava osnovnih sredstev v Službi Družbene prehrane (stroj za pomivanje posode, zamrzovalna skrinja, expres aparat za kavo, salamoreznica itd.).

12. Dan žena – 2.830.250,00 din

Za dan žena načrtujemo obdaritev vseh delavk z darilnim bonom v vrednosti 2.500,00 din.

13. Izobraževanje

Za šolnine in ostale stroške študija ob delu za leto 1986 načrtujemo znesek 4,687.000,00 din.

14. Konferenca OO ZS Aero

Kulturno in športno-rekreativno dejavnost načrtujemo skupno, v višini 3,000.000,00 din (v letu 1985 1,509.000,00 din).

III. SREDSTVA ZA POTREBE DELAVCEV V TOZD IN DSSS

Poleg združenih sredstev SSP posebej vsako leto namenimo sredstva za potrebe delavcev v vsakem TOZD in DSSS. Za potrebe v letu 1986 načrtujemo 243,635.941,00 din, to je za 164 odstotkov več kot eno leto prej. Vsaka temeljna organizacija razpolaga z naslednjimi sredstvi:

TOZD Kemija Celje	72,388.833 din
TOZD Kemija Šempeter	37,519.322 din
TOZD Grafika	80,461.373 din
TOZD Trženje	32,219.861 din
DSSS	21,046.552 din

SKUPAJ: 243,635.941 din

Sredstva bodo porabljena za naslednje namene:

1. Družbena prehrana

Z regresom in prispevkom delavca nobeno leto ne pokrivamo lastne cene malice. Zato moramo načrtovati sredstva za kritje razlike stroškov cene malice.

2. Počitniška dejavnost

Da omogočimo koriščenje počitniških objektov čim večjemu številu delavcev, določamo precej nižjo ceno uslug od lastne cene. Nastalo razliko stroškov je potrebno pokriti, zato namenimo posebna sredstva za kritje primanjkljaja, ki bo med letom nastal v počitniških objektih.

3. Regres za oddih delavcev

Sredstva za oddih delavcev izplačujemo v različnih višinah. Delavci z nižjimi osebnimi dohodki dobijo več. Planirano je izplačilo regresa po razredih in sicer:

– od razreda 1 do 13	21.200 din
– od razreda 14 do 26	19.000 din
– od razreda 27 do 40	16.500 din

Ne glede na plačilni razred dobijo najvišji znesek regresa:

- matere samohranilke (oz. samohranilci),
- upravičenci do otroškega dodatka,
- pripravniki.

4. Jubilejna nagrada

Tako kot pretekla leta, bodo tudi v letu 1986 delavci dobili posebno denarno nagrado za doseženo delovno dobo 10, 20 ali 30 let v združenem delu. Izplačana bo nagrada v neto višini:

– za 10 let	28.300 din
– za 20 let	42.400 din
– za 30 let	56.600 din

5. Nagrada pri odhodu v pokoj

Delavec, ki se upokoji, dobi nagrado pri odhodu v pokoj v višini 141.340 din, če je dosegel 30 let pokojninske dobe, oziroma delavka 25 let. Enako nagrado dobi delavec, ki se upokoji invalidsko, zaradi posledic nezgod pri delu ali poklicne bolezni.

Ostali delavci dobijo pri odhodu v pokoj največ 94.230 din.

6. Poleg naštetih postavk, v SSP po TOZD in za potrebe DSSS namenja-mo še sredstva za:

- dejavnost družbenopolitičnih or-ganizacij,
- dodatne malice,
- rekreacijo,

- financiranje splošnih družbenih potreb,

- jubilejne nagrade upokojencem,
- Diati Aero,
- posojilo za potrebe TOZD Kemija Šempeter in Trženje.

Poleg teh so še nekateri drugi od-hodki, ki pa predstavljajo manjši del potreb SSP.

Potrebno je opozoriti, da TOZD Ke-mija Šempeter in TOZD Trženje ne moreta formirati sklada skupne pora-be, ker sta poslovno leto zaključili z izgubo, zato bodo njihov del pokrile temeljne organizacije, ki poslujejo us-pešno, oz. ki lahko oblikujejo sredstva sklada skupne porabe.

Kadrovsko-spolni sektor

Disciplinska odgovornost

Odgovornost delavca je družbena kategorija, ki se pojavlja v vsakem družbenem redu in v vsaki organizirani družbi, kjer ljudje delajo. V našem samoupravnem sistemu bi pri izpolnjevanju delovnih dolžnosti morala biti v polni meri jasno izražena za-vest slehernega delavca, njegov pravi-len odnos do dela in delovne discipli-ne nasploh. Vsakodnevna stvarnost pa je žal pokazala, da zavest delavca za delovno disciplino še ni dosegla takšne stopnje in da glede na mile uk-repe celo vse bolj prihaja do neodgov-ornega ravnanja delavcev. Res je, da vzrokov in okoliščin za delavčevo neodgovorno ravnanje ne moremo is-kati samo v njem, temveč tudi izven njega, ker na neodgovornost delavca lahko vplivajo tudi druge okoliščine, kot npr.: neustrezna organiziranost dela, nepravilna razporeditev delav-cev na dela in naloge, nepravilna de-litev osebnih dohodkov, neustrezen delovni čas, slaba obveščenost delav-cev, nepoznavanje številnih predpi-sov in drugo.

Šele s postopno odpravo teh vzro-kov in okoliščin, s humanizacijo de-lovnih razmer in novo miselnostjo de-lavca glede odnosa do dela, lahko pri-čakujemo resnično trdno delovno dis-ciplino delavca.

Ker vsega tega še ni, želi tako usta-va, zlasti pa zakon o združenem delu, dati novo vsebino odgovornosti ter širi in zaostruje tudi odgovornost de-lavca za izpolnjevanje delovne obvez-nosti. Nenazadnje pa nas k temu sili tudi nastala gospodarska situacija in zavest, da ima slaba delovna discipli-na težje posledice za temeljno organi-

zacijo oz. delovno skupnost, delovno organizacijo in družbo kot celoto.

Disciplinski postopek in postopek za ugotavljanje disciplinske odgovor-nosti na prvi stopnji vodijo disciplin-ske komisije, ki so ustanovljene v vsa-ki temeljni organizaciji in delovni skupnosti, na drugi stopnji pa delav-ski svet temeljnih organizacij oz. de-lovnih skupnosti skupnih služb.

V letu 1985 je bilo v TOZD Kemija Celje, Kemija Šempeter, Grafiki, Trže-nju in DSSS vloženih 77 pobud, dis-ciplinske komisije pa so obravnavale 94 zadev (nekaj še iz leta 1984).

Izrečeni so bili naslednji disciplin-ski ukrepi:

prenehanje delovnega razmerja:	11
prenehanje delovnega razmerja z odložitvijo:	14
razporeditev na druga dela	
in naloge:	7
javni opomin:	17
opomin:	10
denarna kazen:	1

Štirje delavci so bili v postopku op-roščeni, v treh primerih pa je bil po-stopek ustavljen.

Pri izrekanju disciplinskih ukrepov so disciplinske komisije upoštevale: stopnjo odgovornosti delavca, pogoje, pod katerimi je bila kršitev storjena, prejšnje delo in vedenje delavca ozi-roma prejšnje izpolnjevanje delavče-vih delovnih obveznosti, težo in po-sledice kršitve, pomen in naravo dela, ki ga delavec opravlja, materialni in socialni položaj delavca in vse druge okoliščine (olajševalne in obtežilne), ki vplivajo na izrek in vrsto disciplin-skega ukrepa in ki bodo vzgojno vpli-vale na delavca ter imela preventijski vpliv na druge delavce.

Iz pregleda izrečenih disciplinskih ukrepov je razvidno, da so disciplin-ske komisije v preteklem letu izrekle večje število najstrožjih ukrepov - prenehanje delovnega razmerja oz. prenehanje delovnega razmerja z od-ložitvijo. Za tak ukrep so se odločile po temeljitem premisleku.

Pri tem so se zavedale, da je discip-linski ukrep prenehanja delovnega

razmerja najtežja kazen zoper delavca in ima lahko hujše posledice kot mar-sikatera kazenska sankcija. Pri tem ukrepu so posebno hude, poleg psiho-loških in socioloških, še materialne posledice za delavca. Delavec, ki mu je izrečen ukrep prenehanja delovne-ga razmerja, ne izgubi samo svojega rednega mesečnega osebnega dohod-ka, temveč tudi pravico do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti. Na drugi strani pa so disciplinske komisi-je morale upoštevati tudi gospodarsko situacijo in dejstvo, da šele pri trdni delovni disciplini lahko dosežemo op-timalne delovne rezultate, s tem večjo produktivnost in končno tudi poveča-nje življenjske ravni delavcev.

In kaj so najpogostejši razlogi za uvedbo disciplinskih postopkov?

Iz večletnih izkušenj lahko ugotovi-mo, da sta najpogostejša vzroka še vedno neopravičena odsotnost z dela in vinjenost, v zadnjem času pa se tema dvema vzrokoma pridružujejo še kraje materialov oz. izdelkov tem-eljnih organizacij oz. delovne skup-nosti. Če ocenimo te razloge, ugotovi-mo, da delavci kršijo delovno discipli-no iz tako osnovnih razlogov, da je jasno, da v naši delovni organizaciji še vedno nismo dosegli stopnje zavestne odgovornosti vseh delavcev. Na žalost se pred disciplinskimi komisijami pojavljajo tudi vedno ista imena kršil-cev delovne discipline, pa tudi z »laž-no solidarnostjo« še nismo opravili. Zato bodo imele disciplinske komisije tudi v tem letu veliko dela. Pri obrav-navi delovne discipline moramo izpo-staviti tudi to, da v preteklem letu v nobeni temeljni organizaciji oz. delov-ni skupnosti (razen TOZD Tovarna celuloze in papirja Medvode) ni bil sprožen postopek za ugotavljanje od-škodninske odgovornosti, čeprav imamo to področje v naših aktih pravo formalno podrobno opredeljeno. Menimo, da bi tem postopkom morali nameniti več pozornosti in tudi na ta način izpostaviti odgovornost delav-cev za delovno disciplino, če želimo doseči boljše poslovne rezultate in višji osebni in družbeni standard vseh zaposlenih.

Pravna služba

SPOZNANJA IN NOVOSTI

Aero na sejmu Statindex 86 London

OD 18. DO 22. JANUARJA

Pobudo za nastop na sejmu v Londonu je dal predstavnik Aera za Veliko Britanijo – firma Spearing International Ltd. iz Londona.

Osnovni podatki o sejmu so bili:

- sejem je pod pokroviteljstvom Britanske zveze za pisarniški material
- površina razstavnega prostora je prek 5000 m².

- število razstavljalcev je več kot 200

- v poslovnem smislu je sejem namenjen zaključevanju poslov, kar razstavljalci v veliki meri izkoriščajo v svojo korist

- razstavlja se pisarniški material, pribor, oprema.

Odločili smo se, da organizacijo razstavnega prostora in predstavitev Aera na sejmu v Londonu prevzamemo sami. Priprave so se začele lani konec meseca oktobra. Že kar na samem začetku smo naleteli na vrsto težav in zahtev angleškega partnerja na eni in uradnega organizatorja sejma na drugi strani.

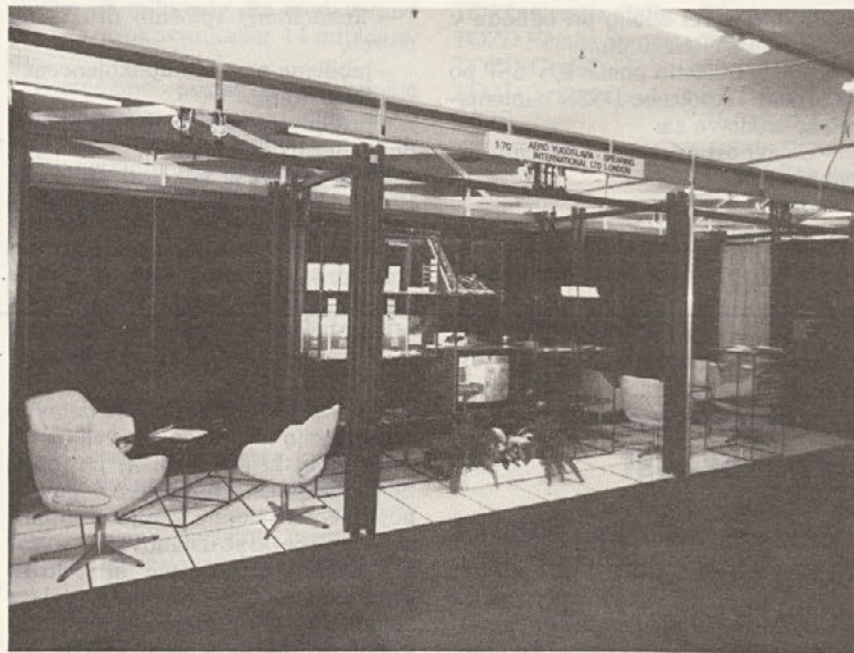
Najzahtevnejše so bile naloge, ki nam jih je postavil angleški partner, ki je namreč zahteval:

- spremembo celotne embalaže za pisalne trakove in

- izdelavo vzorčnih map za Aerocopy samokopirni papir.

Čas za izvedbo navedenih nalog je bil več kot samo kratek, tako smo morali prepakiranje pisalnih trakov v novo embalažo opraviti na sejmu samem, mape za Aerocopy pa so bile dokončane popoldan tik pred odhodom v London z velikim prizadevanjem delavcev obrata impregniranih papirjev.

Velikokrat smo delavci s področja propagande kritizirani, da lovimo zadnji vlak; naše načelo je pač, bolje vlak ujeti, kot ostati na postaji. Vsako nalogo, pa četudi je podana zadnji hip, skušamo uresničiti, seveda pa to lah-

ko dosežemo samo s sodelovanjem z ostalimi (zlasti delavci grafike in kemije), ki se jim ob tej priliki zahvalujemo za njihov trud. Največje pa je zadovoljstvo, ko tuji partner in potencialni kupci ugodno ocenijo – v konkretnem primeru embalažo za pisalne trakove in vzorčno mapo Aerocopy.

V sodelovanju z angleškim partnerjem smo oblikovali tudi propagandni tekst in opredelili oblike promotivnih aktivnosti v času trajanja sejma.

Sama organizacija, t. j. oprema razstavnega prostora, je potekala že po ustaljeni poti, saj imamo dovolj izkušenj z organiziranjem sejma v Hannoveru. Specifično za angleške organizatorje je, da izredno ščitijo svoje delavce in tujcem ne dovoljujejo opravljati del, za katera niso registrirani npr. posli nakladanja, razkladanja in ostala fizična dela.

Razstavljeni prostor Aera je obsegal 20 m² (2 m × 10 m). Razstavljali smo naslednje proizvode in skupine proizvodov:

- Aerocopy samokopirni papir,
- Aerocopy teleprinterne zvitke,
- računske trakove,
- pisalne trakove,
- termoprogram,
- etikete,
- kočke,
- darilni in amor papir,
- barve.

Površinsko skromen razstavljeni prostor smo obogatili z originalnim video programom, ki je bil sestavljen iz treh delov. Prvi del je obsegal »sejemski slogan« – Aero prvič na sejmu v Londonu z visoko letječimi cilji (za vizualizacijo je služil polet v Planici in sicer svetovni rekord), v drugem delu smo predstavili pozicijo Aera iz Celja v Evropi, Jugoslaviji, Sloveniji, v tret-

jem pa Aero, kemično, grafično in papirno industrijo z detajli iz proizvodnje, s predstavitvijo proizvodno-prodajnega programa in specifičnimi področji porabe.

Za popestritev programa sta sledila propagandni film, etikete in posnetek plesa angleškega para na olimpiadi v Sarajevu (Bolero).

Iz organizacijskega vidika je bila predstavitev Aera zadovoljiva in na ravni svetovne konkurence.

Ocenitev komercialnega vidika bi sicer naj podal vodja izvoza, vendar pa zato, da je podoba o predstavitvi Aera na Statindexu 86 v Londonu celovita, povzemamo misel, ki jo je v uradnem poročilu navedel naš angleški predstavnik: Število resnih povpraševalcev je bilo po poslovnih dnevih naslednje:

sobota 16
nedelja 13
ponedeljek 19
torek 17
sreda 19

povpraševanja so bila tudi iz Norveške, Danske in Francije. Kako bomo znali izkoristiti interes, ki so ga pokazali tako imenovani resni povpraševalci, je odvisno od nas samih, od hitrosti in kakovosti pripravljenih vzorcev, cenikov, specifikacij in ostalih potrebnih informacij.

Z resnim delom se da marsikaj doseči – le za resno in kakovostno delo moramo biti vsi posrednik, izvoznik, proizvodni delavec, skladiščnik, propagandist...

V tem primeru so stroški povezani z organizacijo sejma in predstavitvijo Aera dobro naloženi in upravičeno razmišljamo o Statindexu 87 in novih možnostih Aera.

Propaganda Aero

Tekoča proizvodnja, cenejši proizvod

20. januarja 1986 je delavski svet TOZD Kemija Šempeter za prevzem razpisanih del tehničnega vodje imenoval Kajtna Branimirja, diplomiranega inženirja kemijske tehnologije.

Tovariš Kajtna je v naši temeljni organizaciji TOZD Kemija Šempeter sklenil delovno razmerje 1. decembra 1981. Že takrat je bil imenovan za prevzem istih del in nalog kot v tekočem mandatu. Na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo v Ljubljani je diplomiral leta 1975 in se zaposlil v Tekstilni tovarni Prebold najprej kot pripravnik in nato prevzel naloge razvojnega tehnologa.

Imenovani je aktiven v širši družbeni skupnosti in deluje v raznih strokovnih komisijah občine Žalec: v komisiji za plinifikacijo, komisiji za energetiko pri IS skupščine občine Žalec; je tudi član štaba teritorialne obrambe Žalec in član Zveze komunistov od leta 1976.

Ob prijavi na razpis je Branimir Kajtna predložil delavskemu svetu temeljne organizacije program dela. Glavni orisi njegovega programa so naslednji:

– Glavna naloga njegovega dosedanjega dela je bila stalna skrb za tekočo proizvodnjo v Kemiji Šempeter. Tako bo tudi v naslednjem obdobju. Zaključili bodo tudi nedokončane naloge iz preteklega obdobja.

V proizvodnji bo dajal poseben poudarek čim višjemu izkoristku strojev in kakovostni predelavi izdelkov proizvodnega programa TOZD Kemija Šempeter. Meni sicer, da to še ne zadostuje in da bo potrebnih še precej naporov, da bo izkoristek strojev in časa takšen kot to predvidevajo normativi v svetu. Pri razreševanju te problematike tečeje priprave za nabavo novega rezalnega stroja.

V proizvodnji sami bo potrebno nameniti več pozornosti avtomatizaciji proizvodnega procesa in iz proizvodnje odstraniti čim več težkega fizičnega dela. Potrebno bo vložiti vse napore za boljšo organizacijo proizvodnje in posredno čim boljšo zasedenost strojev in boljši izkoristek strojnih ur.

Velike možnosti finančnega učinka proizvodnje tovariš Kajtna vidi tudi v zmanjšanju izmeta in zmanjšanju B kvalitete. Na tem področju lahko naredijo veliko predvsem s sistemom stimulativnega nagrajevanja in boljšim nagrajevanjem gospodarnosti.

Na področju vzdrževanja je bil plan dela jasno začrtan že pred leti. Rezultati so že vidni. Pomembno je, da ima-

mo strokovno močno in hitro službo vzdrževanja, ki skrbi, da je izkoriščenost strojev optimalna in s tem posredno boljša produktivnost. Tem načrtom bomo sledili z dobro kadrovske politiko, z izobraževanjem ob delu in strokovnimi seminarji.

Pri vsem tem pa gre vsa pozornost skrbri za izvajanje varstva pri delu in

ODPRTA UNIVERZA MARIBOR
RAZDAJA NOVA SPOZNANJA
STROKOVNIM IN
UPRAVLJALNIM DELAVCEM

Računalništvo na Slovenskem in drugod – včeraj, danes, jutri

Pionir slovenskega računalništva prof. dr. Anton Železnikar je v torek, 8. 10. 1985, ob 17. uri začel letošnjo sezono predavanj v okviru Marksističnega centra na VEKŠ Maribor. Prvo takšno strokovno predavanje je imelo zanimiv naslov RAČUNALNIŠTVO NA SLOVENSKEM, odvijalo pa se je v predavalnici B, katero so napolnili študentje, profesorji Univerze Maribor in ostali poslušalci, med katerimi smo pogrešali poslovalne delavce iz gospodarskih OZD in predstavnike mariborskih občin. Vnaprejšnjo informacijo o tej aktualni temi so oznanjali plakati na vseh visokih šolah Univerze, v Univerzitetni knjižnici in članek dr. Vlada Sruka v Večeru 4. 10. 1985 z naslovom »Predavanje na VEKŠ«.

Celotno strokovno predavanje o računalništvu na Slovenskem je A. Železnikar razdelil na nekaj faz: primerjava

požarne varnosti. Zaradi specifične proizvodnje je potrebno slediti najnovejšim izsledkom na tem področju. Stalna naloga bo skrb za čimbolj ekološko čisto proizvodnjo v Šempetru.

V preteklem letu so v tozdu začeli uvajati nov sistem stimulativnega nagrajevanja, vendar bo potrebno še precej dela, preden bo sistem zaživel.

Pri skrbi za razvoj temeljne organizacije bodo sodelovali z razvojno službo in uvajali v proizvodni program nove, tržno zanimive proizvode. Natančnejše razvojne usmeritve temeljne organizacije Kemija Šempeter so bile dodelane z izdelavo srednjeročnih in dolgoročnih dokumentov.

Za inventivno dejavnost bodo morali svoja prizadevanja usmerjati tako, da bodo s čim boljšo animacijo delavcev spodbudili živahnije delo na tem področju.

Njegovo delo bo v naslednjem obdobju osredotočeno na kontinuirano proizvodnjo, zmanjšanje izmeta in dvig produktivnosti. Le tako bo mogoče zmanjšati stroške na enoto proizvoda.

Uredništvo

med Japonci in Slovenci, elementi sodobnega razvoja v vsaki družbi, računalniška industrija pri nas, možganske funkcije človeka v levi in desni polovici glave v zvezi z generacijami računalnikov, umetna, naravna in testirana inteligenca, razvojna strategija Iskre-Delte in svetovni trendi, pomanjkanje ustreznih kadrov, kolonialna odvisnost Jugoslovancev od razvitih držav in napoved nove strokovne knjige.

PRIMERJAVA MED JAPONCI IN SLOVENCMI

Japonski učitelji vtepajo v glavo svojim otrokom že v osnovni šoli borbena in ustvarjalnost – približno takole: Japonska je revna dežela, žilavo se moramo boriti za preživetje, požrtvovalnost, sodelovanje in ustvarjalnost, sicer zapademo v ekonomsko odvisnost od tujcev, vsi se moramo truditi za napredek, da se rešimo revščine.

Slovenski otroci pa dobijo v osnovni šoli takšne negativne predstave in usmeritve o svoji ožji domovini: Slovenija je lepa in bogata dežela, v njej živijo pametni ljudje, ni se treba boriti za napredek, vse teče po dobrih starih tirnicah, žilava ustvarjalnost ni potrebna.

Glavna gospodarska določilnica vsakega naroda, pa tudi Logosa na Zemlji, je, kako preživeti v teh kriznih časih. Tega važnega dejstva so se za-

vedle ZDA leta 1977, SZ leta 1983, Slovenija lani, medtem ko ostali Jugoslovani še vedno ne vidijo gospodarskega smisla v borbi za obstoj in razvoj celote.

ELEMENTI SODOBNEGA RAZVOJA...

Sodobni razvoj v vsaki družbi sestavlja šest neločljivih elementov: 1. računalništvo, 2. informatika, 3. informacije, 4. inteligenca, 5. strategija, 6. sposobnost ljudi. **Inteligenca** je neka oblika podzavestne informacije, je prilagajanje okolju, je sprejemljiva informacija glede na glavni cilj, podcilje, pomeni znati se v spremenljivih okoliščinah; **strategija** je ciljna inteligenca, pomeni dobro vodenje vojne (gospodarska, vojaška, itd.) in doseganje dolgoročnega cilja. Aktiviranje vseh šest elementov sodobnega razvoja vedno prinese napredek, vse ostalo je capljanje na mestu in zaostajanje.

Računalniška industrija, ki mora biti perspektivno usmerjena v izvoz – kajti domače tržišče ima premajhno absorpcijsko sposobnost – mora izpolnjevati naslednje **poslovne funkcije** s pomočjo različnih sektorjev:

1. poslovni sektor = koncentrirana sposobnost v managementu;

2. razvojni sektor = visoki strokovni kadri, ki razvijajo aparaturno opremo (hardware) in programsko opremo (software) v tržno usmerjene cilje (segmente);

3. marketing sektor – raziskuje nezadovoljene potrebe (bele pege) v tržnih segmentih, mora biti agresiven, daje gospodarsko preverjene vhode za poslovni sistem, raziskuje tržna gibanja itd.;

4. izobraževalni sektor – ažurno izobražuje lastne kadre vseh strokovnih profilov (redni in podiplomski študij) in stalno preverja strokovno uspešnost vseh zaposlenih;

5. servisni sektor izloča napake v življenjskem ciklusu tržnega izdelka, vzdržuje tudi informacije v obliki programov in zbira vse povratne informacije s tržišča.

RAČUNALNIŠKA INDUSTRIJA V SVETU IN PRI NAS

Predavatelj je orisal poslovno politiko nosilcev računalništva v naši državi, ki so: **Iskra-Delta**, **Elektronska industrija Niš**, **Beogradska računalniška industrija** in **Energoinvest Sarajevo**.

V svetovnem merilu izdelajo vsako leto seznam stotih najmočnejših računalniških firm z vidika celotnega prihodka: za leto 1984 je na prvem mestu IBM s 45 milijardami dolarjev CP, na 10. mestu je Siemens z 2,7 milijardami dolarjev CP, na 100. mestu je neka portugalska firma s 157 milijoni dolarjev CP, Iskra-Delta ima nekaj več

kot 70.000 milijonov dolarjev celotnega prihodka itd. Iskra-Delta se je uspela rešiti gospodarske in kolonialne odvisnosti od tujcev, ker dosledno upošteva šest elementov sodobnega razvoja in pet elementov poslovanja v računalništvu. EI Niš je čisti finalist računalnikov Honeywell, ker ima tujec popolen nadzor nad inteligenco in strategijo poslovanja tega kolektiva. Na domačem tržišču znaša letos tržni delež med iskro in EI 70 % : 30 %. Računalna industrija Beograd ima 400 do 500 zaposlenih ter slabo posluje; male računalniške sisteme uvajajo Birstroj, Avtotehna in drugi kolektivi v domovini. Leta 1983 smo uvozili za 88 milijonov dolarjev računalniške opreme in za 23 milijonov dolarjev programske opreme; glavni uvoznik pri nas je Intertrade Zagreb. Za proizvajalca je ekonomska in rentabilna proizvodnja hišnih računalnikov šele od 1 milijona kosov naprej – zato potrebuje svetovno tržišče.

Računalniško industrijo smo v Sloveniji doslej zanemarjali, ker smo dolgoročno vlagali denar v jeklarne in druge industrije, ki so energetske zahtevne in onesnažujejo okolje.

Aktualni problemi v tej najdonosnejši gospodarski panogi so: pomanjkanje kadrov, DO in TOZD nimajo razvojnih strategij (v praksi so to danes narodni razvojni problemi!), nikoli nismo najeli tujih kreditov, da bi z njimi izobraževali strokovnjake in tako bodočim generacijam zagotovili varno prihodnost, v Novi Gorici naj bi se ustanovila Fakulteta za računalništvo pod okriljem OZN – Francija ali Jugoslavija se potegujeta za takšno univerzo.

Iskra-Delta je praktično dokazala v svojem poslovanju, kako se je treba nasloniti na lastne sile, kar pomeni:

– pospešiti lastno sodelovanje in ustvarjalnost

– izločiti iz poslovanja vse zastarelo, neuporabno

– obvladovati ključne tehnologije v smislu temeljnega razvoja

– domače in tuje znanje optimalno povezovati in izkoriščati

– stalno preverjati tržno in tehnološko kvaliteto lastne reprodukcije.

Iskra-Delta je bila model za idejno usmeritev ZK Slovenije za akcijo »nasloniti se moramo na lastne sile«.

O GENERACIJI RAČUNALNIKOV, KI KOPIRAJO FUNKCIJE ČLOVEŠKIH MOŽGANOV

Prof. dr. Anton Železnikar je podrobno opisal **možganske funkcije človeka**. V levi polovici možganov se vršijo serijske, paketne, besedne (simbolne in struktuirane funkcije – v desni polovici pa paralelne, večprocesorske, vzorčne) slikovne in asociativne

funkcije. Integralne povezave obeh polovic pa omogočajo izračunavanje, sklepanje (dedukcija ter indukcija), ekstra polacija (ugotovljeno neznanje), pragmatiko, filozofijo, umetnost (nova), upravljanje, meditacijo in še marsikaj drugega.

Danes želijo računalniški ekspertni sistemi kopirati (in že kopirajo!) funkcije v levi polovici možganov, zato sedaj prevladujejo računalniki 4. generacije – npr. Minic računalnik daje 80 odstotkov točno diagnozo bolezni pri bolniku, team ekspertov nudi samo 70 odstotkov točno diagnozo bolezni. Japonci bodo do leta 1991 izdelali računalnik 5. generacije, ki bo kopiral funkcije v desni polovici možganov, vključno z integralnimi povezavami. Američani pravijo, da bodo takšni računalniki dosledno vsebovali japonsko filozofijo in dušo. Razvoj 5. generacije računalnikov bo skupaj trajal 20 let, po tem obdobju se bodo razvijali biračunalniki 6. generacije (od leta 1995 naprej), ki bodo imeli za osnovo žive biološke celice za upravljanje in koordinacijo vseh funkcij človeka. Kakšno bo življenje ljudi in njegovih robotov v bodočnosti, nam prikazujejo nekatera dela že danes; češka drama V. Čapeka R.U.R., ameriški film **Vražje seme**, knjiga britanskega učenjaka M. Shallisa **Silicijev malik** in še druga literatura. Predavatelj je orisal še umetno, naravno, testirano, fluidno in kristalizirano inteligenco.

RAZVOJNA STRATEGIJA ISKRA-DELTE

Osnovni namen primerjave funkcij možganov človeka in računalnika je, da razumemo razvojne trende računalništva na svetovnem trgu v bodočnost. Od parametrov teh trendov je odvisna ciljna inteligenca in ekonomsko-tržne poslovne odločitve v Iskra-Delta danes – za varno prihodnost jutri.

»**Posnemaj in napravi bolje**« so rekli in napravili delavci Iskre-Delte, ki so za razvoj procesorske plošče (koordinatorski sistem) za novi računalnik tipa Triglav potrošili samo 70.000 dolarjev, uvožena licenca pa bi jih stala 200.000 dolarjev. Iskra nima nobene ameriškega patenta niti licence, ni ekonomsko odvisna od tujcev, kar pa ni primer z ostalimi proizvajalci računalnikov v državi.

Iskra je kolektiv z ekonomsko in finančno močjo, v katerem dohodek na zaposlenega ne pada, 80 odstotkov znanja izvažajo, 20 odstotkov ga prodajo Jugoslovanom, letos prvič je izvoz pokrit z uvozom, v tuje znanje vlagajo manj kot 3 odstotke od vseh vlaganj v razvoj in raziskave, na programski opremi je zaposlenih 350 ljudi, odpirajo svoja predstavništva v

različnih državah, imajo težave s strokovnimi kadri, uveden imajo sistem dvojnih kooperantov in še tako naprej.

JUGOSLOVANSKA RAČUNALNIŠKA »SCENA«

Naša »jugoscena« na področju računalništva nudi sliko z izrazitimi negativnimi obrisi, detajli:

- kronično pomanjkanje ustreznih kadrov

- ne ustvarjamo znanja, zato ga gospodarsko ne izkoriščamo

- fakultete nimajo stika z revolucionarnimi spremembami v naših OZD; ne razumejo, kaj se dogaja danes, ne upoštevajo tehnologije 80. let (imajo učni program iz 70. let), ne uvažamo profesorjev iz tujine.

- v industriji ne znajo reševati konkretnih problemov, zato novi kadri često zapadejo v depresije, strese;

- Iskra-Delta je razvojna OZD, ker proizvaja in prodaja umetno inteligenco, kopirano in oplemeniteno znanje na svetovnem trgu po njegovih merilih;

- ostali konkurenti v državi so tipični velikoserijski proizvajalci računalnikov, le-ti so gospodarsko odvisni od tujcev, zato je to sodobna in prikrita kolonialna odvisnost;

- naša industrija noče zbrati denarja za novo fakulteto za računalništvo v Novi Gorici, ki bo odpravila neusklajenosti na relaciji univerza – industrija, uvedla na novo in povezala discipline: matematika + tehnologija + roki + vse motnje + vse novosti.

Na koncu predavanja so poslušalci postavljali različna **vprišanja s tega**

področja: (procesni računalniki pri proizvodnji čipsov v Iskri-Delta, njihove izvozne usmeritve v preteklosti in danes, posnemanje tujih novosti, marketing strategije na ameriškem tržišču, IBM do leta 1990, problemi profesorjev v ZDA in pri nas, silicij in galijev aksenit kot polprevodnika, gospodarski kriminal (t. i. »haackerji«) v ZDA, EUREKA in naša država in še nekatera druga.

O NOVIH KNJIGAH

Prof. dr. Vlado Srak je napovedal letos izid nove knjige pri Cankarjevi založbi o problematiki računalništva. Avtor M. Shallis je napisal delo z naslovom **SILICIJEV MALIK**, ki zanimivo in provokativno obravnava družbo, civilizacijo, tehniko in tehnologijo s tega ustvarjalnega področja.

Viktor Fliger

(Iz Biltene SOZD Slovenija papir)

IZ DELOVNIH OKOLIJ

Kratka predstavitev delovanja raziskovalne enote

Osnovna naloga Raziskovalne enote je raziskovalno razvojno delo v smislu priprave osnov za nadaljnje razvojne programe kot celote. Naše delo se usmerja z letnimi plani, ki jih potrjuje Razvojni svet naše delovne organizacije.

Prav je, da danes predstavim našo organiziranost, saj takšna informacija lahko služi k izboljšanju medsebojnega poznavanja.

Poudariti moram, da smo z ustanovitvijo Raziskovalne enote sledili predvsem programskemu vidiku vođenja raziskovalnih nalog.

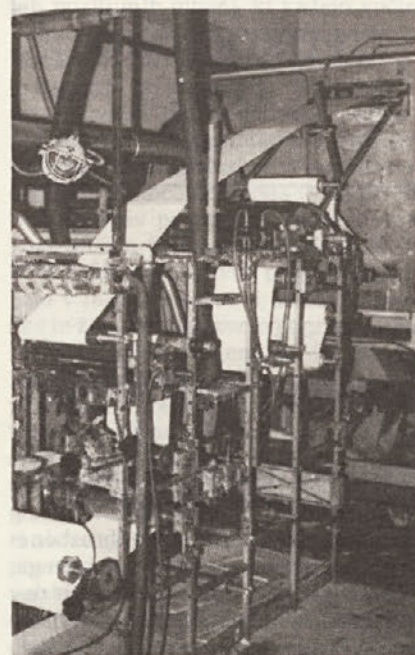
Organizirani smo v več enot, od katerih je najpomembnejša **služba novih proizvodov**, v kateri so formirane raziskovalne skupine po posameznih nalogah. Skladno s potekom našega dela na nalogi, oz. na vseh nalogah skupaj, se te skupine spreminjajo, vendar si prizadevamo, da do tega ne prihaja, ker s tem dosežemo večjo specializacijo delavcev, ki je potrebna za takšno strokovno delo. Po delovnem načrtu delamo na naslednjih programih:

mikrokapsuliranje, termo papirji, polietilenska pena, zaščitni samolepilni papir, specialni lepilni trakovi, akrilni in stirenski kopolimeri, mehanško kopirni materiali na folijah, reproduksijski materiali za razmnoževanje in tiskarske kopirne barve.

Poudariti moram, da delo po posameznih nalogah poteka na različnih ravneh. Posebno močne so skupine na programih, ki prehajajo v poizkusno proizvodnjo. Nekatere od teh nalog dejansko predstavljajo nov pomemben razvojni potencial Aera, ki bi ga morali že pred časom ali v kratkem spremeniti v tržno vrednost. Zavedati se moramo, da je potreben tudi določen fond časa in sredstev za preverjanje idej – informacij o novih proizvodih ali proizvodnih programih, ki jih moramo preveriti, preden jih lahko predlagamo za program razvojnega dela oz. Razvojnemu svetu v potrditev. Povedati moram, da se na tem področju naše možnosti izredno skčile.

Poudariti želim tudi izredno pomembno fazo prenosa proizvodov iz razvoja v proizvodnjo in na tržišče. To

je čas, v katerem bi morali vsi udeleženci tega prenosa delovati zelo usklajeno, v medsebojnem razumevanju, z občutkom za izdelek kot celoto (kakovost, cena itd.). Vse prevečkrat pričakujemo, da bomo že takoj na začetku z izdelkom, ki še ni povsem stabiliziran v proizvodnji, dosegli veliko akumulacijo. Navaditi se moramo, da je na začetku pomemben čas, v katerem pride izdelek na tržišče, šele kasneje, ko se vsi nabavni, proizvodni ter tržni tokovi ustalijo in ko predvsem dosegamo konstantno kakovost proizvoda, daje izdelek tisto, kar smo predvideli.

Precej je izdelkov, ki so uspešno prestali le prvi del preizkusne faze, nato pa, ko je ta skupna skrb splahnela, so izginili iz našega prodajnega programa še preden jih je tržišče sprejelo. Skupaj bomo morali glede tega uvesti nekatere nujne spremembe.

V naši enoti, ob osnovno raziskovalnih skupinah pri uvajanju izdelka, sodelujejo **delavci službe za uporabnost novih proizvodov**. Poudariti je potrebno, da je ta dejavnost zelo šibka in še ni prav zaživel. Ti delavci skrbe predvsem za tehnično plat uvajanja izdelka na tržišče.

Raziskovalnim skupinam sta v pomoč še **analitski in polindustrijski laboratorij**. To sta enoti, kjer se opravljajo specialistična dela oz. dela, kjer so potrebne določene izkušnje za vse raziskovalne programe skupaj. V veliki meri pa ju koristijo tudi druge tehnične službe v delovni organizaciji.

Poseben pomen ima **služba za indok in industrijsko lastnino**, ki pa tudi ni povsem konsolidirana. Trenutno jo verjetno poznate po inovacijski dejavnosti, torej po spremljanju in strokovnem nadzoru nad tokom posameznih inovacij ter po skrbi za informacijsko-dokumentacijsko dejavnost (kroženje strokovne literature, sodelovanje z informacijskimi institucijami za posamezne strokovne poizvedbe). Neurejena pa je zaščita industrijske lastnine, kar lahko ima dolgoročne posledice.

Zelo pomembno je tudi dejstvo, da smo v DSSS verjetno najbolj finančno obremenjena dejavnost, ki pa se v tem smislu iz leta v leto, od naloge do naloge, zelo spreminja. Razen v lastno dejavnost veliko vlagamo v sodelovanje z drugimi raziskovalnimi institucijami, saj je le tako mogoče voditi delo na tako širokem strokovnem področju. Finančna obremenitev bi bila v celoti veliko manjša oz. bolj razumljiva, če bi novi proizvodni programi bolj in predvsem hitreje zaživel. Premalo se zavedamo, da nov program ob vlaganju v razvojno delo zahteva tudi določena nujno potrebna vlaganja v novo opremo.

Razen razvojno-raziskovalne dejavnosti v Raziskovalni enoti poteka to delo tudi v nekaterih drugih enotah v delovni organizaciji (predvsem so to operativni razvoji in tehnološke priprave dela v posameznih tozdihi). Načeloma je opredeljeno, da v teh enotah delajo na fazi prenosa novih proizvodov v redno proizvodnjo, vendar bo potrebno iz prej omenjenih razlogov (programsko vodenih nalog, predvsem pa zaradi specialističnih znanj, katerih podvajanja si ne moremo privoščiti) drugače preplesti te dejavnosti. Tudi sicer nas motijo ozka gledanja (s strani posameznih tozdov) na posamezne programe, ki se tehnološko prepletajo čez delovno organizacijo kot celoto. Na koncu bi omenil, da imam občutek, da prihaja do nekate-

rih premikov v sodelovanju pri uresničitvi posameznih razvojno-raziskovalnih nalog, izpostavil bi predvsem sodelovanje z več enotami v TOZD Trženje in operativnim razvojem v TOZD Kemija Celje.

Včasih se mi zdi, da se premalo zavedamo, da imamo v Aeru nekatere programe, s katerimi presegamo današnji čas, mislim predvsem na program **kapsuliranja v širšem smislu, program tiskarskih kopirnih barv, program sinteze akrilatnih lepil in drugih kopolimerov, program polietilenske pene z zaprtimi celicami**, kar so vsakekor ideje, ki si jih vodstvo delovne organizacije še ni zastavljalo pred leti. To so programi, ki niso povsem v skladu z našo proizvodno tradicijo, vendar se bomo morali navaditi na drugačno gledanje v prihodnost. Ob teh je še nekaj programov, ki predstavljajo nov tržni potencial, kot so: mehanski kopirni materiali in folije, zaščitni papirji, specialni lepilni trakovi, termo papirji in repromateriali za razmnoževanje.

Morda za zaključek še to, da delujemo v precej neurejenih prostorskih razmerah, pa tudi z opremo za naše delo ne moremo biti več zadovoljni. To so problemi, ki jih moramo rešiti načrtno s pogledom na Aerov razvoj v prihodnje.

Vasja Birska

POROČAMO O ...

Ženske v naši družbi

Izobrazbena struktura, izobraževanje in uveljavljanje žensk v naši družbi

1. Današnji pomen izobrazbene strukture prebivalstva in njegovega izobraževanja je v razvitem svetu rezultat okrog stoletnega razvoja institucionalnega izobraževalnega siste-

ma. Sam nastanek tega sistema ima korenine v industrijski revoluciji, tesno pa je povezan tudi z razvojem kapitalizma in velike industrije. Industrijski način proizvodnje je zahteval vse bolj izobraženega delavca. Tradicionalno družinsko poklicno usposabljanje je zamenjala kapitalistična država z novo institucijo – šolo, ki je dobila nalogo splošno in poklicno izobraziti najemnega delavca in vse prebivalstvo. Iz tradicionalnih razlogov je v tem procesu že od začetka prišlo do diskriminacije žensk. Kasneje, zlasti z vse večjim vključevanjem žensk med najemne delavce, je bilo v interesu kapitala, da je tudi ženske vse bolj vključeval v izobraževalni proces. Kljub temu pa lahko danes rečemo, da v kapitalističnih državah še ni prišlo do popolne enakopravnosti v izobraževanju med moškimi in ženskami, kljub odločnemu boju delavskega razreda. Nastanek socialističnih držav je pomenil tudi na tem področju zelo veliko. Te države so začele od vsega začetka zavestno in odločno odpravljati

podedovane razlike. V splošnem so rezultati pomembni, vendar popolne enakopravnosti tudi te države še niso dosegle.

2. V tem tekstu so obdelane novejšje spremembe izobrazbene strukture in izobraževanja žensk v SR Sloveniji ter pregled v kolikšni meri je tradicionalna neenakopravnost žensk na področju izobraževanja pri nas še prisotna. Obdelava je dopolnjena z nekaterimi vidiki uveljavljanja žensk v družbenoekonomskem življenju. S statističnimi podatki je preverjena v zadnjem času precej razširjena teza, da se ženske v Sloveniji celo bolj kot moški vključujejo v srednje, višje in visoko izobraževanje. V tem gradivu se poskuša potrditi izhodiščna teza, ki pravi, da so ženske na področju izobraževanja pri nas še zmeraj do neke mere zapostavljene, vendar se ta zapostavljenost kaže v večji meri na področju izobraževanja na delovnem mestu in v času zaposlitve, kot pa v obdobju rednega izobraževanja. To pa je deloma krivo za njihovo počasnejše

napredovanje in nizek delež med vodstvenimi delavci.

3. Prvi pokazatelj izobrazbene strukture prebivalstva je že tradicionalna pismenost. V sodobnih razme-

rah razvitih držav se je sicer njegov pomen zaradi splošne pismenosti zmanjšal, vendar kljub temu v tabeli 1 prikazujemo popisne podatke za Slovenijo po zadnjih treh popisih.

Tabela 1: Absolutno in relativno število 10 in več let starega nepismenega prebivalstva Slovenije po spolu in popisih 1961., 1971. in 1981. leta

Spol		Leto		
		1961	1971	1981
Moški	število	10.190	7.879	5.329
	% nepismenih	1,7	1,1	0,7
Ženske	število	12.967	10.105	7.453
	% nepismenih	1,9	1,3	0,9
Skupaj	število	23.157	17.984	12.782
	% nepismenih	1,8	1,2	0,8

Podatki očitno kažejo, da je tako absolutno število, kakor tudi stopnja nepismenosti večja pri ženskah. Vendar na osnovi tega ni mogoče skleniti, da je to v celoti rezultat diskriminacije žensk. To je predvsem posledica razlik v starostnih strukturah moškega in ženskega prebivalstva. Ker je drugo starejše, je večja tudi nepismenost. Kljub temu pa nam ohranjanje teh razlik vsaj deloma govori tudi o diskriminaciji.

4. V sodobnih razmerah se kot pokazatelj izobraženosti najpogosteje uporablja dokončana leta šolanja, ki so prikazana v tabeli 2. V čelu tabele je običajna klasifikacija šolske izobrazbe, ki jo je do nedavna uporabljala naša statistika, sicer primerjava ne bi bila možna. Zaradi uvajanja usmerjenega izobraževanja je prišlo pri popisu leta 1981 že do manjših težav pri

primerljivosti za nazaj, vendar te bistveno ne vplivajo na rezultate naše analize. Na te rezultate pa deloma vpliva različna starostna struktura slovenskega moškega in ženskega prebivalstva. Ker živijo ženske v povprečju skoraj osem let dalj kot moški, je žensko prebivalstvo starejše. To pa vpliva na relativno povečanje deležev nižjih izobrazbenih kategorij žensk, ker je mlajše prebivalstvo v povprečju bolj izobraženo kot starejše.

Strukturno primerjavo moti v enaki smeri tudi dejstvo, da se rodi več dečkov kot deklic. Razmerje med spoloma se v Sloveniji uravnovesi šele po štiridesetem letu starosti, nakar začnejo v posameznih generacijah prevladovati ženske. Zato so za sklepe te analize pomembni tako relativni kot tudi absolutni podatki.

Tabela 2: Deset in več let staro prebivalstvo Slovenije po spolu in šolski izobrazbi po popisih 1961., 1971. in 1981. leta

Izobrazba		1961		1971		1981	
		moški	ženski	moški	ženski	moški	ženski
Brez izobrazbe	št.	11.926	15.120	8.678	11.047	9.257	11.446
	%	1,9	2,2	1,3	1,5	1,2	1,4
Nepopolna os. šola	št.	361.979	452.255	244.546	262.482	225.282	272.155
	%	59,1	65,7	35,3	34,8	29,4	32,7
Osnovna šola	št.	88.977	140.380	203.688	334.679	178.612	295.370
	%	14,5	20,4	29,4	44,4	23,3	35,5
Šole za KV del.	št.	99.992	47.332	147.710	73.895	211.233 27,6	109.551 13,2
	%	16,3	6,9	21,3	9,8		
Šole za VKV del.	št.	3.542	482	7.101	1.317	17.918 2,3	27.409 3,3
	%	0,6	0,0	1,0	0,2		
Gimnazija	št.	9.173	7.041	13.465	16.791	65.730 8,6	71.509 8,6
	%	1,5	1,0	1,9	2,2		
Šola za sr. str. kader	št.	19.427	17.446	35.636	36.397	20.052 2,6	20.628 2,5
	%	3,2	2,5	5,1	4,8		
Višje šole	št.	3.613	1.734	9.693	7.313	30.256 3,9	15.367 1,8
	%	0,6	0,2	1,4	1,0		
Visoke šole	št.	11.310	3.726	19.037	7.318	7.928 1,0	7.579 0,9
	%	1,8	0,5	2,7	1,0		
Neznano	št.	2.957	2.681	3.840	3.311	766.628 100,0	831.014 100,0
	%	0,5	0,4	0,6	0,4		
Skupaj	št.	612.896	688.197	693.394	754.550		
	%	100,0	100,0	100,0	100,0		

Podatki tabele 2 kažejo v splošnem hitro izboljševanje izobrazbene strukture slovenskega prebivalstva. Bolj kot to pa so zanimive razlike med spoloma. Leta 1961 nam primerjava izobrazbenih struktur med spoloma pokaže, da so deleži nižjih izobrazbenih razredov (do vključno osnovne šole) pri moških nižji, deleži višjih izobrazbenih razredov pa višji kot pri ženskah. Kasnejša popisa ohranjata to zakonitost, pojavijo pa se prve izjeme. Pri nižjih izobrazbenih razredih je to nepopolna osnovna šola leta 1971 in pri višjih razredih gimnazija leta 1971 in 1981. Razen gimnazije, kjer je ženski delež presegel moškega, so za ženske pozitivna tudi relativna gibanja deležev pri šolah za srednji strokovni kader, višjih in visokih šolah. Razen teh pozitivnih gibanj, ki kažejo večje vključevanje žensk v srednje, višje in visoke šole, pri čemer pa razlike hitreje izginjajo pri srednjih in višjih šolah, je treba videti tudi negativna. Ta gibanja skriva v sebi primerjava deležev treh najnižjih izobrazbenih razredov z ostalimi. Pri moških je bila vsota prvih treh deležev po popisih zaporedoma 75,5, 66,0 in 53,9 pri ženskah pa 88,3, 80,7 in 69,6. Negativna gibanja se kažejo v razliki med temi deleži za moške in ženske. Ob prvem popisu je bila razlika 12,8, ob drugem 14,7 in ob tretjem 15,7 odstotkov. To povečanje je posledica hitrejšega naraščanja deleža kot za KV in VKV delavce pri moških kot pri ženskah. Na osnovi vsega povedanega lahko sklenemo, da se v globalu razlike v izobrazbeni strukturi slovenskega prebivalstva po spolu povečujejo, na škodo ženskega prebivalstva. Ocenjujemo namreč, da je dejstvo, ki se kaže leta 1981 v več kot dvotretjinskem deležu žensk brez

vsake formalne poklicne izobrazbe, pomembnejše, kot pa relativno izboljševanje v višjih izobrazbenih razredih. Če pogledamo absolutne številke, je to še bolj jasno. Pri KV in VKV delavcih je absolutna razlika med spoloma več kot sto tisoč, pri višjih izobrazbenih razredih pa le nekaj tisoč.

5. Proces rednega izobraževanja in razlike po spolu je prikazan v dveh točkah. V tej točki so obdelani v dveh tabelah prikazani podatki o absolutnem številu dijakov in študentov v starosti od 15 do 28 let ter njihov delež v ustrezni generaciji.

Tabela 3: Število dijakov po spolu in razredu srednje šole v SR Sloveniji ter njihov delež v starostnem razredu po popisu 1981

Spol		Razred				Skupaj
		I.	II.	III.	IV.	
Moški	št.	15.603	14.773	13.013	7.234	50.623
	%	103,8	103,2	90,1	49,6	86,7
Moški	št.	14.920	15.398	11.678	8.677	50.763
	%	102,4	110,0	84,4	61,8	89,8
Skupaj	št.	30.523	30.171	24.781	15.911	101.386
	%	103,1	106,5	87,3	55,6	88,2

Tabela 3 kaže visoke deleže vključenosti posameznih generacij v srednješolsko izobraževanje. V prvih dveh letnikih so deleži večji od sto zaradi dijakov iz drugih republik, v tretjem in četrtem letniku pa deleži precej

padejo. Za nas je pomembno, da je vključenost žensk večja kot pri moških, pri čemer se moški bolj vključujejo v triletno poklicno, ženske pa v štiriletno srednje šole.

Tabela 4: Število študentov višjih in visokih šol v SR Sloveniji po starosti in spolu ter njihov delež v ustreznem starostnem razredu celotne populacije po popisu 1981

Starost	Moški		Ženske		Skupaj	
	št.	%	št.	%	št.	%
18	116	0,8	268	1,9	384	1,3
19	784	5,4	3.199	22,2	3.983	13,8
20	2.218	15,8	3.258	22,3	5.476	19,1
21	2.204	15,2	2.273	15,5	4.477	15,4
22	1.785	12,2	1.584	7,4	3.369	11,5
23	1.311	8,6	1.174	7,6	2.485	8,1
24	844	5,2	649	4,1	1.493	4,6
25	470	2,8	371	2,3	841	2,6
26	294	1,7	195	1,2	489	1,5
27	156	0,9	114	0,7	270	0,8
28	107	0,6	71	0,4	178	0,5

Tabela 4 prikazuje vključenost posameznih generacij moških in žensk v starosti od 18 do 28 let v višje in visokošolsko izobraževanje. Rezultati primerjave med spoloma kažejo, da je vključenost žensk večja v starostnih razredih do 21 let, vključenost moških pa od dvaindvajsetega leta naprej. Če abstrahiramo razred 19 let pri moških, ko so le-ti v vojski, in primerjamo deleže v razredih od 19 do 22 let z enoletnim zamikom, lahko rečemo, da se ženske bistveno bolj vključujejo v višje izobraževanje. Pri visokem izobraževanju je rezultat nasproten, saj je tam vključenost moških višja. Če se

poskuša naštetati nekaj razlogov za te razlike, je treba opraviti delitev na moške in ženske poklice, manjšo ambicioznost staršev pri ženskem potomstvu, mlajšo starost žensk ob poroki, kar mnoge ženske usmeri od visokega k višjemu izobraževanju, pa tudi pogoste nosečnosti pred končanjem študija, kar predstavlja veliko oviro pri dokončanju študija.

6. Vključenost v višje in visokošolsko izobraževanje nam dopolni še podatek o diplomantih teh šol v Sloveniji v letih od 1976 do 1982. Ti podatki so prikazani v tabeli 5.

*Iskrene
čestitke
ob dnevu
žena*

UREDNIŠTVO

Tabela 5: Diplomanti višjih in visokih šol v SR Sloveniji po spolu v letih 1976 do 1982

Leto	Višja								Visoka								Skupaj							
	Skupaj				moški				ženske				Skupaj				moški				ženske			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
1976	2934	100,0	1386	47,2	1548	52,8	1911	100,0	1101	57,6	810	42,4	4845	100,0	2487	51,3	2358	48,7						
1977	3283	100,0	1560	47,5	1723	52,5	2195	100,0	1300	59,2	895	40,8	5478	100,0	2860	52,2	2618	47,8						
1978	3386	100,0	1528	45,1	1858	54,9	2315	100,0	1383	59,7	932	40,3	5701	100,0	2911	51,1	2790	48,9						
1979	3338	100,0	1484	44,5	1854	55,5	2620	100,0	1516	57,9	1104	42,1	5958	100,0	3000	50,4	2958	49,6						
1980	3512	100,0	1555	44,3	1957	55,7	2455	100,0	1445	58,9	1010	41,1	5967	100,0	3000	50,3	2967	49,7						
1981	3911	100,0	1699	43,4	2212	56,6	2583	100,0	1407	54,5	1176	45,5	6494	100,0	3106	47,8	3388	52,2						
1982	3910	100,0	1629	41,7	2281	58,3	2473	100,0	1356	54,8	1117	45,2	6383	100,0	2985	46,8	3398	53,2						

Podatki o diplomantih popolnoma potrjujejo sklepe iz prejšnje točke. Med višješolskimi diplomanti je v vseh sedmih letih precej več žensk kot moških. Omeniti pa je treba tudi trend, ki kaže pri ženskah povečevanje, pri moških pa zniževanje relativnega deleža. Na visokošolski ravni se

razmere razlikujejo. Med diplomanti je v vseh letih znatno več moških. O tako jasnem trendu kot pri višjih šolah ne moremo govoriti, treba pa je reči, da se je razmerje v zadnjih dveh letih za ženske nekoliko izboljšalo.

7. Večina žensk v Sloveniji se vključuje v družbeno proizvodnjo, saj

je bilo leta 1982 med vsemi zaposlenimi kar 45,2 % žensk. Kako so ženske udeležene v tistem delu izobraževalnega procesa, ki poteka v Sloveniji v združenem delu, prikazujeta tabeli 6 in 7 v letih 1981/82 in 1982/83 po vrstah in spolu.

Tabela 6: Izobraževanje delavcev v OZD v letih 1981/82 in 1982/83 po vrstah in spolu

Spol	Izpopol. strokovne izobr.				Družb. polit. izobr.				Splošno izobr.				Skupaj			
	81/82		82/83		81/82		82/83		81/82		82/83		81/82		82/83	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Skupaj	374783	100,0	367637	100,0	89017	100,0	87811	100,0	60509	100,0	59817	100,0	524309	100,0	515265	100,0
Moški	222131	59,3	214109	58,2	43739	49,1	42612	48,5	26113	43,2	23046	38,5	291983	55,7	279262	54,3
Ženske	152652	40,7	153528	41,8	45278	50,9	45199	51,5	34396	56,8	36771	61,5	232326	44,3	235498	45,7

Podatki v tabeli 6 nam kažejo, da so ženske pri najpomembnejši obliki, izpopolnjevanju strokovne izobrazbe, ki najbolj vpliva na družbenoekonomski položaj, udeležene manj kot moški in tudi manj kot je njihov delež med zaposlenimi. V drugih dveh oblikah, družbenopolitičnem in splošnem izobraževanju, je žensk več kot polovica, kar pomeni, da jih je tudi znatno več kot med vsemi zaposlenimi. Povprečni rezultat vseh treh oblik je večji delež moških, vendar pri tem ostane povprečje v skladu z deleži obeh spolov med vsemi zaposlenimi. To pa nas ne sme zavesti, saj so ženske znatno manj udeležene pri strokovnem izpopolnjevanju, ki v največji meri vpliva na izboljšanje družbenoekonomskega položaja.

Tabela 7: Izpopolnjevanje strokovne izobrazbe in usposabljanje delavcev v Sloveniji v letih 1981/82 in 1982/83 po spolu in vrsti

Vrsta usposabljanja in izpopol.	1981/82						1982/83					
	1981/82			1982/83			1981/82			1982/83		
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Uspos. za I. in II. stopnjo zahtev. (priučitev)	12011	100,0	7934	66,1	4077	33,9	13146	100,0	8997	68,4	4149	31,6
Usposob. po pridob. strok. izobr. (pripravnštvo)	9658	100,0	5400	55,9	4258	44,1	8253	100,0	4107	49,8	4146	50,2
Izpopolnjevanje za zahtevnejša dela	9559	100,0	6880	72,0	2679	28,0	10940	100,0	7356	67,2	3584	32,8
Izpopolnjevanje za dela v drugem poklicu	2182	100,0	1796	82,3	386	17,7	1727	100,0	1359	78,7	368	21,3
Izpopolnjevanje iz varstva pri delu	105950	100,0	74690	70,5	31270	29,5	109787	100,0	76615	69,8	33172	30,2
Izobraževanje za potrebe SLO in DZS	99559	100,0	61535	61,8	38024	38,2	95835	100,0	59391	62,0	36444	38,0
Tečajji in seminarji	61960	100,0	33138	53,3	28822	46,5	56207	100,0	29022	51,6	27185	48,4
Predavanje	58526	100,0	22494	38,8	36032	61,6	59888	100,0	21954	36,6	37934	63,3
Drugo	15361	100,0	8257	53,8	7104	46,2	11854	100,0	5308	44,8	6546	55,2
Skupaj	374783	100,0	222131	59,3	152652	40,7	367637	100,0	214109	58,2	153528	41,8

Podrobnejši podatki o strokovnem izpopolnjevanju in usposabljanju delavcev v Sloveniji, ki jih prikazuje tabela 7, razčlenjujejo najpomembnejši del izobraževanja v OZD. V vseh oblikah tega izobraževanja, razen pri predavanjih in pri drugem v letu 1982/83, je delež moških večji od deleža žensk.

Zanimivo je, da je razlika med spoloma največja ravno pri tistih oblikah, ki najbolj vplivajo na napredovanje ali mobilnost med poklici. Te oblike so usposabljanje za I. in II. stopnjo zahtevnosti, ki v bistvu pomeni priučitev oseb brez strokovne izobrazbe, izpopolnjevanje za zahtevnejša dela, izpopolnjevanje za dela v drugem poklicu in izpopolnjevanje iz varstva pri delu. Ženske so enakopravnejše zastopane tam, kjer gre za zakonsko ob-

vezo (npr. pripravništvo) ali za oblike, ki bistveno ne vplivajo na spremembo položaja v OZD (npr. predavanja, tečaji in seminarji). Ti rezultati v veliki meri potrjujejo tezo, ki smo jo postavili na začetku.

8. Uveljavljanje žensk v družbenoekonomske življenju Slovenije na svoj način ilustrirajo tudi podatki o spolni strukturi na novo imenovanih individualnih poslovnih organov v OZD. Ti podatki sicer niso neposredno povezani z izobraževanjem in izobrazbeno strukturo, vendar so posredno povezani. Z večanjem izobrazbene ravni žensk, zlasti v višjih izobrazbenih razredih, bi pričakovali, da hitreje izginjajo razlike med spoloma tudi na tem področju, vendar nam podatki v tabeli 8 kažejo nasprotno.

Tabela 8: Imenovanje individualnih poslovnih organov v OZD v SR Sloveniji v izbranih letih po spolu

Leto	Skupaj		Moški		Ženske	
	št.	%	št.	%	št.	%
1968	1.151	100,0	999	86,8	152	13,2
1970	492	100,0	432	87,8	60	12,2
1972	743	100,0	635	85,5	108	14,5
1975	4.037	100,0	3.624	89,8	413	10,2
1977	4.607	100,0	4.159	90,3	448	9,7
1979	5.184	100,0	4.719	91,0	465	9,0
1981	5.266	100,0	4.742	90,1	524	9,9

Delež žensk med novo imenovanimi poslovnimi organi je v Sloveniji resnično zelo nizek. Praktično ga sploh ni mogoče primerjati niti z deležem žensk med vsemi zaposlenimi, niti z deležem žensk med višjimi izobrazbenimi kategorijami.

Težko bi celo rekli, da je tako nizek delež samo posledica dvojne obremenjenosti žensk s službo in gospodinjstvom. Izgleda, da so v znatni meri prisotni tudi predsodki do žensk na vodilnih delovnih mestih. To trditev lahko deloma podkrepimo s podatkom, da je bilo leta 1977 izmed vseh prijavljenih na razpise za individualne poslovne organe med moškimi sprejetih 82,9, med ženskami pa 77,6 odstotka. Toda izgleda, da je največji problem v tem, da se ženske na razpise sploh ne prijavljajo.

9. Nanizani podatki nam povedo, da tradicionalna neenakopravnost žensk na področju izobraževanja v Sloveniji še ni izginila. Kaže se tako v izobrazbeni strukturi prebivalstva, kar je iz zgodovinskih razlogov bolj razumljivo, kot v tekočem procesu izobraževanja, kar je glede na socialistično naravo naše družbe manj razumljivo. V izobraževalnem procesu pa se kažejo z vidika razmerij med spoloma tudi

pomembni pozitivni premiki. Ti so predvsem v večjem vključevanju žensk v štiriletno srednje in višje izobraževanje kot je to primer pri moških. Na visoko stopnjo ti premiki še niso prodrli. Ugotovljena neenakopravnost pa se dopolnjuje z neenakopravnostjo pri poklicnem izpopolnjevanju in usposabljanju v OZD za časa zaposlitve. Ženske se sicer vključujejo tudi v te oblike izobraževanja, vendar v večji meri v tiste oblike, ki bistveno ne spreminjajo njihovega položaja v OZD in jim ne pomagajo pri napredovanju. V oblikah, ki napredovanje omogočajo, je njihova zastopanost majhna. Nerazumljivo nizek pa je tudi delež žensk med novo imenovanimi poslovnimi organi v Sloveniji v zadnjih letih. Tako nizek delež si je mogoče pojasniti le z močno prisotnostjo predsodkov do žensk na vodilnih mestih.

Ob vseh ugotovitvah moramo na kratko opozoriti, da bo družba morala v prihodnje posvetiti več pozornosti odpravljanju ugotovljene neenakopravnosti. Pri tem se ne bo smela zadovoljiti samo s spreminjanjem normativnega sistema, ampak se bo treba usmeriti na zelo konkretno spreminjanje ugotovljenih posameznih nee-

nakopravnosti. Zavedati pa se je treba, da marsičesa ne bo zlahka spreminjati, kar kaže tudi dosedanja praksa.

Neenakopravnost žensk je tudi pri nas že vse pregloboko zasidrana v precejšnjem delu družbene zavesti. Zato morajo napredne družbene sile toliko bolj odločno vztrajati v boju za dosledno enakopravnost žensk na vseh področjih, v izobraževanju pa še posebej.

Iz gradiva seminarja »ŽENSKA, DRUŽBA, DRUŽINA«, v organizaciji Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo – Center za družbenopolitično izobraževanje.

Božena DOJER

NAŠ AERO

Z našimi sodelavkami o delu in prazniku

Pred praznikom – 8. marcem smo se pogovarjali z ženami, ki delajo v Aeru v različnih delovnih okoljih in jim zastavili dve vprašanji – kako poteka njihov delovni dan in kaj mislijo o praznovanju 8. marca? Odgovori so zanimivi in nam dajejo vsaj približno podobo o tem, kako živijo in delajo naše žene.

Olga POMPE – TOZD Grafika, oddelek SLEP

– Ko sem se pred petimi leti vrnila iz Zahodne Nemčije in sem začela delati v Aeru, sem bila nadvse prijetno presenečena, ko sem dobila čestitko ob 8. marcu. Tega praznika v tujini ne praznujejo v delovnih okoljih, praznujejo pa materinski dan v družinskem krogu.

Moj delovni dan je običajno takle: delam v izmenah, zato temu prilagam tudi gospodinjstvo. Doma mi mož in sin tudi priskočita na pomoč in tako nam ostane več skupnega prostega časa. Delam tudi v sindikalni organizaciji in delegaciji SIS za zdravstvo. V krajevni skupnosti sodelujem v akcijah socialistične zveze.

Veseli me, če so ob 8. marcu sodelavci in domači pozorni in me obdarijo s kakšno cvetlico.

Albina GUČEK – TOZD Grafika, oddelek sitotisk

– Vsak dan se vozim v službo iz Laškega. Vožnja vzame kar precej časa. V naši družini vsi delamo vse. Imam hčeri dvojčici, ki mi kljub šolskim obveznostim pomagata pri hišnih opravilih. Če imam malo prostega časa, se posvetim svojemu najljubšemu opravilu – šivanju. Sicer sem tudi delegatka delavskega sveta temeljne organizacije.

O praznovanju 8. marca menim, da je lepo, če so tega dne otroci pozorni do mame, možje do žene, sodelavci do sodelavk. S tem ne mislim na pozornost v obliki daril, dovolj je cvet in prijazna beseda, ki je najlepše darilo za vsako priložnost.

Erna GOLOGRANC – DSSS, splošna služba

– Moj običajni delavnik je od šestih do dveh, seveda pa se zaradi narave dela večkrat krepko zavleče proti tretji uri. Ugotavljam, da delo v službi zahteva od mene vedno več angažiranja. Mogoče je to pogojeno z leti ali pa z vse bolj obsežnimi nalogami. Morda pa je vzrok v tem, da od ženske v službi pričakujemo več kot od moških in da mora ženska zato vložiti več dela, da bi si ustvarila svoj položaj v družbi.

Pri nas doma, glede na ustaljene navade, teče življenje v družinskem krogu. Čeprav imam dva odrasla otroka, bi marsikatero delo že lahko preložila nanju, pa mi zaradi navad to nekako ne uspeva.

V krajevni skupnosti imam že leta obveznosti na področju civilne zaščite, kar mi tudi vzame precej prostega časa.

Menim, da je praznovanje 8. marca izgubilo svoj pomen. Ne vem, kaj je pravi vzrok za to, verjetno je praznik postal precej zmaterializiran. Seveda pa mi domači za ta dan čestitajo in podarijo cvetje.

Jožica ANDERLIČ – TOZD Kemija Šempeter, obrat selotejp

– Na delo hodim peš in rada delam. Po dolgotrajnih zdravstvenih težavah mi je delo, ki ga opravljam, napornejše kot je bilo včasih. Menim, da bi za starejše delavce morali uvesti kakšne olajšave pri normi, ne da bi bili zato prikrajšani pri osebnem dohodku, saj starejši, ki je v dolgih letih dela dal svoje najboljše moči tovarni, ne more več dosegati takšnih delovnih rezultatov kot bi jih želel in kot jih je lahko v mladosti.

Doma opravljam gospodinjstva dela, sinova pa, ki sta že odrasla, tu in tam priskočita na pomoč. Mož je v glavnem zadolžen za nabavljanje v trgovini.

Dan žena praznujem v družinskem krogu.

Jožica VALENČAK – TOZD Kemija Šempeter, oddelek kseroks papirja

– Vsak dan se na delo vozim z avtobusom. Z delom sem zadovoljna, moti me le to, da nas zadnje čase precej premeščajo. Mislim pa, da v Aeru fizično delo, sploh fizično delo žensk, ni ustrezno vrednoteno. V našem oddelku ženske preložimo na dan kar nekaj ton papirja in starejši ko si, težje gre. Morda se bodo v prihodnje našle kakšne možnosti za ustrežnejše razporejanje starejših delavcev, ne da bi bili zato prikrajšani pri osebnem dohodku.

Doma je moje življenje precej težko, vendar dosti lažje kot pred leti. Imam tri hčere, za katere sem skrbela sama. Danes sta dve že pri kruhu, najmlajša pa še hodi v srednjo šolo. Hčere so pridne, pomagajo mi po svojih močeh, najbolj pa me razveseljuje to, da se imamo rade in da me spoštujejo.

Osmi marec praznujem s hčerami, ki so na ta dan še posebej pozorne. Praznik sam mi veliko pomeni, zato ga tudi praznujem. Res pa je, da mladim verjetno ne pomeni toliko, ker se še niso srečali z resnejšimi življenjskimi problemi.

Anica CAFUTA – TOZD Grafika, oddelak dodelave – knjigoveznica

– Delam v dveh, po potrebi pa tudi v treh izmenah. Norme so zelo visoke, tako da jih starejše delavke težko dosegamo. V rokah ni več toliko moči

kot včasih, imam pa tudi težave z vidom. Imam 27 let delovne dobe. Ker živimo v mestu in nimamo zemlje, je treba vsak dinar skrbno obrniti, da se kolikor toliko shaja. Sicer pa živim običajno družinsko življenje. Imam dva odrasla otroka, oba že poročena, tako da z njima skrbim nimam več. Vesela pa sem, če lahko prebijem kakšno prosto urico z vnučko. Rada pa, če le utegnem, kaj preberem, pa naj bo to časopis ali dobra knjiga.

Lepo je, da se je praznovanje dneva žena ohranilo. V zgodovini so žene mnogo žrtvovale za to, kar imamo danes. Pa tudi sicer je na ramah žena veliko vsakdanjih bremen. Vesela sem, da se moji domači ob prazniku spominjo name s kakšno drobno pozornostjo, največkrat je to cvetje.

Vikica BOŽIČ – TOZD Kemija Šempeter, tiskanje selotejpa

– V službo prihajam peš ali s kolesom. Na delo rada prihajam, saj se s sodelavci dobro razumemo in nasploh rada delam. Res je, da zaradi invalidnosti s težavo opravljam fizično napornejše naloge. Doma pa razen gospodinjskim del in vrtičkarstva več ne zmorem, saj mi zdravje tega ne do-

pušča. Sicer pa mi tudi mož priskoči na pomoč. V prostem času rada šivam.

Za 8. marec se mož ponavadi izkaže s kakšnim drobnim darilcem. To me zelo veseli. Tako preživiva malce drugačen dan kot običajno.

Cvetka PILKO – TOZD Grafika, offset tisk

– Delam v dveh izmenah. Imamo skupinsko normo, ki jo večkrat težko dosegamo, predvsem zaradi težav s tiskom zaradi slabšega materiala. Delovni pogoji so dobri, razen prepiha, ki me zelo moti. Svoje delo imam rada in se v delovni sredini dobro počutim.

Drugače pa živimo v bloku in gradimo hišo. Imam tri otroke stare 16, 13 in 4 leta, dve hčeri in sina. Otroci so pridni in mi pri delu pomagajo po svojih močeh.

8. marec praznujem doma. Otroci za praznični dan skuhamo kosilo in me razveselijo s cvetjem.

Kristina FRIC – TOZD Kemija Celje, obrat jasnit

– Vsak dan se v službo vozim z avtobusom. Delam v dopoldanski izmeni. Delo v službi me veseli, čeprav ga včasih zaradi slabega zdravja težko opravljam. Doma pa opravljam običajna gospodinjska dela. Imam dva že odrasla otroka, ki skupaj z možem tudi priskočita na pomoč. V prostem času pletem in šivam gobeline.

8. marec praznujemo s sodelavkami in v krogu svoje družine.

Marija GOLOB – TOZD Kemija Celje, sestava mas in tekočin

– Delo, ki ga opravljam v službi, je naporno, vendar si s sodelavcem pomagava. V oddelku sem edina ženska med petimi moškimi.

Doma me seveda čakajo gospodinjska opravila, pri katerih mi pomagata mož in sin. Hčerka je poročena in ima svoj dom vendar nas z vnučkom večkrat obiščeta.

8. marec praznujem z družino in zelo sem vesela, ko se zbere cela družina. Sodelavci pa ob prazniku ponavadi niso posebno pozorni.

Terezija ŠTUKLEK – TOZD Kemija Celje, splošni posli

– V Aeru delam devetnajst let in povedati moram, da zelo rada hodim v službo. Delam vedno popoldan, vendar sem se tega tako navadila, da me nič ne moti. Doma živiva skupaj s hčerko in druga drugi pomagava.

Ob dnevu žena malce pokramljamo s sodelavkami, popijemo kavico, doma pa me hčerka obdari s cvetjem. Lepo je, da praznujemo ta praznik.

Stanka ČOKLC – TOZD Kemija Celje, oddelek pisalnih trakov

Vsak dan se na delo vozim iz Šentjurja. Delam pri stroju za navijanje računalniških trakov, norma je visoka, strogi pa so tudi kriteriji za kakovost.

Normo zaenkrat še kar dosegam, seveda pa je vprašanje, kako bo, če mi bo začelo pešati zdravje. Doma imam precej dela, saj so domača opravila v glavnem na mojih ramah.

Mož je namreč invalid, sin pa se je prav zdaj vrnil od vojakov. Imamo še vnučka, ki me razveseljuje z občasnimi obiski.

Dan žena prebijem kot vsak drug delovni dan. Seveda pa mi pozornost, ki nam jo izkažejo sodelavci in domači, ugaja.

Olga BOBNIČ – TOZD Kemija Celje, oddelek adjustiranja akvarelnih barv

Delo v našem oddelku je umazano in monotono. Tudi norma je visoka. V zadnjem času je bilo v našem oddelku

precej kadrovskih sprememb, prišlo je nekaj mladih sodelavk, kar je prineslo zanimive in spodbudne spremembe v naše vsakodnevno življenje in delo v službi.

Mlajše sodelavke so sproščene in dobre volje, tako da dobro vplivajo tudi na nas, ki nismo več rosno mlade.

Doma imam kar precej obveznosti, kljub temu, da imam dva odrasla otroka, saj je pri hiši tudi nekaj zemlje.

Zdi se mi prav, da je en dan v letu posvečen ženam in veseli me majhna pozornost, ki mi jo na ta dan izkažejo domači.

Anica MUTEK – TOZD Kemija Celje, dodelava AC

– V Aeru delam že enajsto leto in glede dela se ne bi mogla pritoževati. Je sicer precej težko, vendar ga zaenkrat še zmorem.

Doma imam dva otroka, stara šest in enajst let, tako da mi vsakdanja skrb za dom in družino ne pušča veliko prostega časa.

Osmi marec praznujem doma z družino. Še posebej me razveselijo otroci s kakšno majhno pozornostjo. V službi je to običajen delovni dan.

Menči TASESKA – TOZD Kemija Celje, dodelava AC

Stanujem v Štorah, kjer smo pred kratkim dobili novo stanovanje in se vsak dan vozim na delo. To mi vzame kar precej časa.

V Aeru delam deset let in sem z delom zadovoljna. Z mojem delava na izmene in tako sama skrbiva za varstvo dveh otrok, 8 in 10 let sta stara. Zato se vidimo le ob koncu tedna. Poleg običajnih gospodinjskih opravil me zelo veselijo razna ročna dela, predvsem šivanje gobelinov in kvačkanje.

Lepo je, da praznujemo dan žena, vendar je zame to običajen delovni dan. Seveda pa me domači spominjajo nanj s šopkom cvetja.

Romana ILOVAR – Delovna skupnost skupne službe, kadrovsko-socialna služba

Opravljam delo, pri katerem se stalno srečujem z ljudmi in njihovimi najrazličnejšimi težavami.

Služba zato od mene zahteva veliko razumevanja in zbranosti, skratka opravljam delo, ki zahteva celega človeka in se ga popoldan ne da kar tako odložiti. Vendar me delo veseli in ga rada opravljam. Vse pogosteje opažam, kako malo posluha imajo nadrejeni delavci do podrejenih, saj bi z malo posluha in razumevanja lahko rešili marsikak problem. Res je tudi, da vse več delavcev išče pomoč pri nas, saj so tudi težave, s katerimi se srečujemo v vsakdanjem življenju, zaradi padanja življenjskega standarda vedno resnejše.

Sicer sem v letih, ko imam zelo veliko družinskih obveznosti, saj imam dva majhna otroka. Z mojim si delo doma deliva.

Zato, ker sem rada med ljudmi, se tudi izven svojega dela udeležujem na različnih področjih. Tako delam kot vodja delegacij skupnosti invalidskega in pokojninskega zavarovanja, član kreditnega odbora Jugobanke, odbora pri samoupravnih stanovanjski skupnosti in v predsedstvu SZDL. V društvu kadrovskih delavcev Celje in pri Zvezi društev kadrovskih delavcev Slovenije sem član komisije za publicistično dejavnost. De-

lam pa tudi v društvu socialnih delavcev Celje.

Vendar kljub vsemu najdem čas tudi za rekreacijo in dobro knjigo. Kar imam dela in skrbi čez glavo, se spomnim članka, ki je pred leti izšel v reviji Svijet, v kateri je pisalo, da se

ženske prav zaradi tega, ker imamo več obveznosti in dolžnosti kot moški, pozneje postaramo in zato naj si ne delamo problemov okrog vsakdanjih težav, kajti ko imamo vsega čez glavo, lahko vedno pripravimo kovčke in gremo na Havaje.

Tokrat smo se pogovarjali z ženami iz nekaterih delovnih okolij. Kdaj drugič bo na vrsti druga tema, o kateri se bomo pogovarjali s tistimi, ki jih zaradi pomanjkanja časa zdaj nismo uspeli povprašati za mnenje.

Uredništvo

Lačna Afrika – z drugega zornega kota

V lanskem letu smo v vseh sredstvih javnega obveščanja veliko brali o lakoti v Afriki in o pomoči, ki smo jo tudi Jugoslovani nudili lačnim na črni celini. Tudi v Aeru je Klub OZN skupaj z mladinsko organizacijo organiziral akcijo zbiranja pomoči za lačne prebivalce Afrike. Da bi vas seznanili s problemi, ki tarejo Afriko in afričane z drugega zornega kota, objavljamo naslednji prispevek.

Iz ameriške revije »U.S. news and world report« povzemamo trenutno zopet bolj aktualno problematiko lakote v Afriki in globlja razmišljanja o vzrokih in možnostih reševanja situacije.

Tragedija lakote je še naprej tako masovna in celo kronična, ker kar trije dejavniki skupno vplivajo, da je Afrika v tako neugodni situaciji v pogledu preskrbe s hrano. Rast prebivalstva je v Afriki večja bolj kot nikjer drugje v svetu in hitrejša bolj kot kdajkoli v zgodovini človeštva. Na afriškem kontinentu je prišlo do velike erozije zemljišča, afriške vlade pa so zanemarile poljedelstvo in mu ne dajejo prioritete pri državnih investicijah. Cene prehranbenih proizvodov so določene tako, da odgovarjajo mestnemu prebivalstvu, kar pa ne vzpodbuja kmetov za večje predelovanje hrane. Sedaj so se vsi trije elementi združili na katastrofalni ravni. Očividci smo situacije, ki se je ustvarjala že več let, sedaj pa je izbila na dan zaradi hude suše.

Artur Braun, predsednik ameriškega inštituta za raziskave ne vidi ničesar, kar bi v kratkem lahko zaustavilo nadaljnje poslabšanje situacije. Utemeljuje in nakazuje to z nekaterimi dejstvi in vidi le eno rešitev.

Proizvodnja žit je bila v Afriki na vrhuncu okrog leta 1967 in od takrat nenehno upada, saj je letna rast le 2 %, medtem ko istočasno prebivalstvo, tj. število ust, ki jih je treba hraniti, narašča po stopnji 3 %. V času zgodovine je imela Afrika relativno ravnotežje med izvori hrane in številom ljudi. Zaradi raznih bolezni se število ljudi ni hitro povečevalo. Z izboljševanjem medicinsko-sanitarnih pogojev v zadnjih desetletjih in ob istočasni odsotnosti načrtovanja družine pa je prihajalo do ogromnega povečanja števila prebivalstva. To pa je vplivalo na spremembo načina koriščenja zemljišča in s tem zmotilo cikel kroženja vode, saj so se gozdovi spreminjali v njive, povečalo se je odtekanje vode v tla in zmanjšalo izparevanje preko vegetacije, to pa skrčilo možnosti za deževja na minimum. Potrebni so torej ogromni napor, da bi se situacija spremenila. To pa ni samo povečevanje kreditov svetovne banke, pač pa pogozdovanje velikega obsega, zaščita tal od erozije, povečanje količine vode in njeno akumuliranje, načrtovanje družine na celotnem kontinentu in to z izjemoma hitro akcijo. Da je to možno, imamo dokaze drugje v svetu, npr. Južna Koreja je zgled za pogozdovanje, Izrael je jasno dokazal, da je lahko puščava premagana, Kenija je izdelala sorazmerno uspešen program za zaščito tal od erozije, na področju poljedelstva je Kitajska na dramatičen način pokazala, kakšen značaj ima dopustitev tržnim silam, da delujejo na vzpodbude v pogledu cen.

Da bi se nenehno poslabševanje situacije zaustavilo, so potrebna leta, vendar bi se razlika lahko videla že ob koncu osemdesetih let. Res je, da so evropske države že spoznale, kaj se dogaja v Afriki in nujnost pomoči, da je svetovna banka predvidela znatna sredstva, skoraj milijardo dolarjev za nekaj naslednjih let, vendar to ni vse. Potrebno je, da milijoni ljudi sadijo drevje in gradijo terasaste površine obdelovalnih površin in to zelo intenzivno, s sodelovanjem afriških vlad, od katerih pa danes vse še ne dojemajo, kaj se jim dogaja. Preveč prevladuje mnenje, da je problem v suši in da suše enkrat le minejo, takrat se vse

normalizira in vse bo v redu. Na žalost ni garancije, da bi afriške vlade dovolj hitro zapopadle bistvo in reagirale, zato bi svetovna banka morala, kot predpogoj za povečanje svoje pomoči, zahtevati drastične ekonomske reforme in reforme v poljedelstvu, kot je bil to slučaj z Indijo v šestdesetih letih, kontrolirati njihovo napredovanje in stalno vztrajati, da se ustrezne reforme sprejemajo.

Situacija v Afriki je žalostna in svet še ni dojel, da je v toku proces dolgoročnega poslabšanja, ki pa ni brezupno in neustavljivo.

Uredništvo

NAŠ AERO

MLADI ZA MLADE

ZIHERLOVI DNEVI 1985

O socialnem položaju mlade generacije

POSEBNOST MLADE GENERACIJE
IZSTOPA ŠELE NA NIVOJU KON-
KRETNIH POGOJEV IN ODNOSOV

Družbeni položaj mladega človeka se v splošnem ne razlikuje od položaja delavskega razreda in delovnih ljudi; vsaj kar zadeva njegov položaj v socialističnem samoupravnem sistemu in odnos do etatizma ter birokratske frakcije kapitala. Slojevitost in razslojenost znotraj delavskega razreda, torej tudi med starimi in mladimi delavci, izstopa tembolj, čim bliže smo osnovnim proizvodnim okoljem in odnosom. Posebnost položaja mlade generacije ter v tem okviru tisti del posebnosti, ki pomeni neenakopravnost, izstopa šele na nivoju konkretnih pogojev in odnosov v šoli, delovni organizaciji, krajevni skupnosti itd. Ti odnosi in pogoji predstavljajo generacijsko in socializacijsko osnovo, ki pospešuje homogeniziranje družbenega položaja velikega dela mladine in približevanje tega položaja masovnim delom delavskega razreda.

Zato globalno poslabšanje položaja delavcev hkrati pomeni dodatno in posebno zaostritev znotraj vseh področij, v katerih živi in dela mlada generacija. Ta je navkljub svoji heterogenosti prizadeta kot celota in obenem različna znotraj te celote. Gre za prizadetost, ki je perspektivna in obstoječa, kaže pa se na najbolj vitalnih področjih družbene delitve dela, znotraj katerih se mladina nahaja: od izobraževanja, zaposlovanja, do vlaganja v nova delovna mesta.

NUJNO JE STIMULATIVNEJŠE VREDNOTENJE DELA IN ZNANJA

V pogojih tehnološke revolucije, ko v mednarodni delitvi dela poceni delovna sila ne predstavlja več primerjalne stroškovne prednosti, naša razvojna in tehnološka zaostalost ter visoka stopnja odpisanosti opreme pa dodatno argumentira tezo, da je najbolj produktiven revolucionarni razred sam, je nujno stimulatívnejše vrednotenje dela in znanja. Gre praktično za zahtevo, ki se je organizirano izrazila v Skupščini SR Slovenije in nekaterih samoupravnih interesnih skupnostih ob sprejemanju resolucije o razvojni politiki SR Slovenije za leto 1985. V zadnjem obdobju pa isto deklarativno sicer podprto, vendar praktično neoperacionalizirano politično usmeritev, zahtevajo tudi študentje s svojim bojkotom. Le na videz trenutne, spontane, vendar z argumentom o nerealnosti glede na zožene materialne možnosti družbe zavržene zahteve po takojšnji ustavitvi padanja realnih osebnih dohodkov, pokojnin, socialnovarnostnih pravic in pomoči, še zlasti štipendij, postanejo idejno in politično še kako utemeljene in pravilne, še ugotovimo, da se nakopičena protislovja družbenega razvoja, ki so strukturne narave, rešujejo zlasti z omejevanjem porabe.

V primerjavi z materialnimi stroški gospodarstva, neracionalnostjo starih in novih investicijskih vlaganj (kapitalno ekstenzivno petrokemija ima na primer polovično izkoriščene kapacitete), predstavlja »prihranek« kapitala na račun nižjih osebnih dohodkov in zmanjšanja sredstev za družbene dejavnosti (sem spadata tudi znanost in izobraževanje) relativno majhen prispevek k reševanju strukturnih problemov našega gospodarstva. Padec realnih osebnih dohodkov v SR Sloveniji za 30 % med leti 1979 in 1984, zmanjšanje deleža za skupno porabo v družbenem proizvodu SR Slovenije od 12,0 % v letu 1981 na približno 9 % v letu 1985, bi lahko označili kot zdravljenje sicer pravilno diagnosticirane hude bolezni s pretirano uporabo le enega zdravilnega zelišča, kar prvotne bolezni ni ozdravilo, povzročilo pa je novo. Radikalno zmanjšanje osebnega in družbenega standarda delavcev, ki je na izboljšanje položaja materialne proizvodnje vplivalo simbolično, se je pokazalo kot kontraproduktivno s stališča zmanjšanja ekonomske in motivacijske funkcije osebnih dohodkov ter prispevka družbenih dejavnosti k ustvarjanju nove vrednosti v materialni proizvodnji.

Negativna gibanja na področju osebnih dohodkov mlado generacijo

prizadenejo dvojno. Najprej, ker gre za delavce z minimalno delovno dobo (brez dodatka za minulo delo), pripravnike in začasno zaposlene: skratka za ljudi, ki še nimamo stabilnega položaja v delovni organizaciji, so razporejeni na slabša delovna mesta in prejema zato nižji osebni dohodek. Drugič pa zaradi močne podcenjenosti znanja, ko se vse bolj zmanjšujejo razlike v osebnem dohodku med enostavnimi in zahtevnimi deli. Razpon med osebnimi dohodki delavca z visoko izobrazbo in osebnim dohodkom nekvalificiranega delavca je bil v letu 1974 2,7 : 1, leta 1976 2,5 : 1, v letu 1984 pa 2,28 : 1. Uravnilovka se tako kaže kot posledica zmanjšanja vrednosti denarne mase za osebne dohodke, nikakor pa je ne inicirajo (previsoke) štipendije, pokojnine ali zadržani osebni dohodki.

Skratka, potrebno je narediti korak naprej od gole konstatacije o združenem delu, ki se reproducira v vedno ožjih materialnih okvirih, le tako, da se realno znižujejo osebni in družbeni standard s prilagajanjem izobraževanja trenutnim potrebam v proizvodnji, z manj izdatki za zdravstvo, otroško varstvo, z večjim obsegom družbeno potrebne neplačane dela v okviru sive ekonomije. Kakršnekoli dodatne analize in zahteve po nadaljnjem prilagajanju in omejevanju osebnega in družbenega standarda so torej zastoni in kratkoročne, če hkrati ne začnemo revolucionirati tiste družbene strukture, ki diktira to prilagajanje to je proizvodnjo oz. odnose v njej. Ta korak pa je pred nami danes, ko se odločamo, ali bomo močno omejeno in dragoceno akumulacijo usmerili v tone surovin ali pa v tehnološko posodabljanje zastarele proizvodnje, razvoj male industrije (zlasti družbenega sektorja), vlaganje v znanost in izobraževanje ter višji standard delavcev.

Gre za odločitev, ali bomo na račun administrativnega prelivanja dohodka in vzdrževanja proizvodenj, rentabilnih le v etastičnih pogojih gospodarjenja, še naprej zniževali standard in razvojne perspektive 900.000 zaposlenim.

Dolgoročno se danes skozi odločanje ob delitvi novo ustvarjene vrednosti ter investicijah koncipira možnost za temeljit prevrat gospodarstva, revolucioniranje produkcijskih sil, dela, kar zadeva socialno politiko gre za revolucioniranje tehničnih in družbenih pogojev v stanovanjski gradnji, zdravstvu, otroškem in socialnem varstvu itd.

Konec koncev gre za razvoj združenega dela, ki se bo lahko razvijalo le ob stalnem dotoku novega znanja; ki bo zaradi potrebe po znanju in inovacijah prisiljeno vlagati v kvalitetna

delovna mesta, v štipendije, v študentske in dijaške domove oziroma v standard dijakov in študentov. Socialni položaj in perspektiva mlade generacije je eksistenčno in praktično povezana z opisanimi interesi znotraj družbenega dela oziroma s tem delom družbenega kapitala.

Poskusimo ta prehod med splošno ugotovitvijo in konkretnim empirično ugotovljivim interesom analizirati na nekaterih področjih.

Pri nas je vsaj deklarativno prevladala ugotovitev, da je od znanja – s tem tudi od produkcije in prenašanja tega – odvisen naš družbeni in gospodarski razvoj. Delo oziroma čas, potreben za prenašanje in ustvarjanje tega razvojno najpomembnejšega proizvodnega faktorja, predstavlja družbeno potreben čas, oziroma družbeno potrebno delo. Sredstva, namenjena za izobraževanje, študentske in dijaške domove, štipendije, tujo literaturo in kompleks računalniškega opismenjevanja, so sestavni del vlaganj v družbeno reprodukcijo. Subjekti v izobraževalnem družbenem podsistemu (dijaki, študenti, asistenti, profesorji) tako predstavljajo del »skupnega delavca« v enotnem procesu družbene reprodukcije, v prostorskem in časovnem smislu, ki zajema čas od priprave produkta (znanja) do njegove neposredne finalizacije in uporabe. Za mlado generacijo je uveljavitev tega spoznanja, zlasti pa njegovo materializiranje, posebno pomembno, saj se največji del mladine nahaja v procesu izobraževanja. Ta je hkrati eden najpomembnejših dejavnikov integritanja generacij v družbeno življenje.

Žal podatki govorijo prav nasprotno. Delež za izobraževanje znotraj ustvarjenega družbenega produkta pada. Od 3,98 % v letu 1980 na 3,17 % v letu 1983. Višina in struktura razpisanih štipendij se slabša. Štipendije po letu 1981 začnajo izraziteje zaostajati celo za realno padajočimi osebnimi dohodki. Tri četrtine razpisanih kadrovskih štipendij je namenjenih za poklice III. in IV. zahtevnostne stopnje, znotraj tega močno prevladujejo tako imenovani proizvodni poklici. Premalo je štipendij za programe V. zahtevnostne stopnje, ki so podlaga za izobraževanje na višjih in visokih šolah. Delež teh štipendij je med vsemi razpisanimi padel na 11 %. Obseg izobraževalnih zmogljivosti za prvi letnik usmerjenega izobraževanja se je po letu 1982 zmanjšal za 5.000 mest, kar ni ostalo brez posledic za možnost izbire šole oziroma poklica.

Druga plat te resnice pa so kadrovska ozka grla, na katera opozarjajo organizacije združenega dela, ki gotovo sodijo v samo konico tehnološkega razvoja pri nas, hkrati pa so znana po

tem, da njihova konvertibilno izvozno usmerjena proizvodnja mobilizira in angažira veliko znanja. Tem proizvodnjam in panogam enostavno primanjkuje visoko usposobljenih strokovnjakov, kar je posledica tega, da skladno z razvijanjem propulzivnih, visokih tehnoloških programov niso razvili ustrezne kadrovske oziroma štipendijske politike, ampak so se po prevladujoči logiki ekstenzivnega gospodarjenja zanašali na neizčrpen delovni potencial, ki je koncem 70-ih let oziroma v začetku 80-ih na trgu delovne sile naraščal v obliki registrirane in neregistrirane brezposelnosti.

Omenjene strukture znotraj družbenega dela so tako pod pritiskom zahtev po tehnološki prenovi in inten-

zivnem načinu gospodarjenja ter ob pomanjkanju akumulacije spoznale praktični pomen rezultatov raziskav, ki so nastale v »neprilagojenih« in »neproizvodnih« raziskovalnih ter izobraževalnih institucijah in ki poudarjajo, da je vlaganje v znanje ekonomsko bolj učinkovito kot vlaganje v kapital ali nekvalificirano delovno silo. Trditev, da naj bi kadri ne bili boljše usposobljeni, kot to zahteva obstoječa proizvodnja, je potrebno zavrniti na podlagi izračunov, ki kažejo, da je prispevek izobraževanja k rasti družbenega proizvoda mnogo večji od stroškov, ki jih povzroča izobraževanje.

Prihodnjič –

»Kadri so generator razvoja«

PRISPEVKE SO NAM
POSLALI NAŠI DOPISNIKI
IZ COŠ FRAN ROŠ CELJE

Obiskal nas je Tone Partljič

Tone Partljič se je rodil leta 1940 v Pesnici pri Mariboru. Šolal se je za učitelja. Šest let je poučeval slovenščino in angleščino na osnovni šoli Sladki vrh. Zapustil je učiteljski poklic in sedaj že petnajst let dela v gledališču. Je pisatelj in dramaturg.

Ko nas je obiskal, nam je povedal veliko zanimivih stvari, nekaj pa sem jih stisnila na papir.

– Zakaj ste se odločili, da boste postali pisatelj?

Pravzaprav ne vem. V sebi sem čutil nekaj, kar me je gnalo, da sem svoje misli tudi napisal. Že kot otrok sem v osnovni šoli dobro pisal, je rekla učiteljica.

– Kdo je bil vaš vzornik?

Moj vzornik je bil Ivan Cankar.

– Koliko dram ste napisali?

V glavnem pišem dramska dela. Uprizorjenih je bilo kar enajst.

– Katere vaše dele so najbolj uspelo?

Daleč najbolj je uspela drama: Moj ata socialistični kulak, ki jo uprizarjajo po vsej Jugoslaviji, pa tudi narodne manjšine pri nas.

– Koliko časa porabite, da napišete dramsko delo?

Čudili se boste. Prehitro pišem. Za eno dramo porabim le dan in pol, pa tudi več. Ko pa jo čez nekaj dni znova preberem, vidim, da ni dobro napisana. Pa jo znova napišem in je že veliko boljša, včasih pa še ne čisto odlična, zato jo še popravljam, tudi sedemkrat.

– Kaj trenutno pišete in kaj načrtujete za kasneje?

Trenutno pišem knjigo z naslovom Justifikacije, za kasneje pa načrtujem prozo Mariborski Don Juan.

– Koliko knjig ste napisali?

Le pet in samo eno za otroke.

– Kaj pa v svojih knjigah najraje opisujete?

Najraje pišem o stvareh, ki se mi zdijo prav, o tem, kar je narobe pri nas in med nami.

Še veliko smo ga vprašali, potem pa smo se morali posloviti, saj se mu je mudilo na delovno mesto v Mariboru.

Tega obiska se bomo še dolgo in z zadovoljstvom spominjali.

Želimo si, da bi nas še kdaj obiskal.

Bernardka Mestnšek, 6. b

Moja babica

Ko некоč je zvonec pozvonil, sem stekla hitro in zavpila: »Mami, babica je prihitela!«

Stopi k meni, me poljubi in mi sladkarije da. Vedno je vesela in nasmejana moja zlata babica.

Ko odidem k njej v petek, urejena je, kar se da, da prisodiš ji okrog dvajset, ne pa petdeset ali, kolikor jih že ima.

Moja babica je lepa, pridna in nasmejana lic. Nikdar nikogar ne užali, čeprav včasih tudi krega se.

Špela Sešlar, 7. a

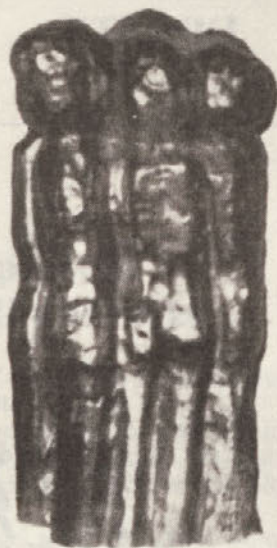
KULTURA IN USTVARJALNOST

Razstavljal je Lojze Pongrašič

Naš sodelavec Lojze Pongrašič je v Muzeju revolucije Celje razstavljal svoje skulpture od 7. do 14. februarja letos. Razstavo smo organizirali v počastitev slovenskega kulturnega praznika.

Otvoritev razstave je bil lep kulturni dogodek, saj se je v razstavnih prostorih kar trlo obiskovalcev. Kratek kulturni program so izvedle članice recitacijske skupine naše delovne organizacije, medtem ko je uvodno besedo k razstavi podal Drago Medved, predsednik Kulturne skupnosti občine Celje.

Morda boste pomislili, da so naša priznanja Lojzetovemu delu nestrokovna in zato morda neutemeljena. Zato objavljamo prispevek o razstavi, ki je izšel v Novem tedniku trinajstega februarja letos.

DOSLEDNA POŠTENOST

L. Pongrašič v Muzeju revolucije

Številnim prireditvam ob slovenskem kulturnem prazniku se je v teh dneh pridružila tudi razstava kiparskih del Lojzeta Pongrašiča, ki je sicer v Aeru zaposlen kot varilec, vstopa pa v tem letu že v tretje desetletje kiparjenja in organiziranja razstavljanja svojih del.

Na razstavi, ki je odprta v Muzeju revolucije, lahko vidimo tudi risbe in ponazoritev mozaika v pravem kamnu. To je poskus, risbe pa so pomembna podoba kompleksnega razmišljanja avtorja, ki se ukvarja z odnosi v prostoru.

Tudi tokrat ostaja Lojze Pongrašič najbolj zvest samemu sebi in svojemu elementarnemu odnosu do materiala. To se vidi najbolj v lesu, manj v skulpturah, ki jih je razstavil v glini. V lesu je še bolj poglobil odnos, do katerega se je dokopal v letih dela in študija. Znal je eliminirati tiste podrobnosti, ki so v izpovedni čistosti obremenjevale značilnost kiparskega medija. To je glavni poudarek, ki pooseblja splošni vtis z omenjene razstave, risba pa je nekaj novega, nekaj, kar doslej pri Lojzetu Pongrašiču še nismo videli.

Podrobnosti z otvoritve, ki je bila prejšnji petek: kljub nekaterim splošnim napovedim, da so prireditve ob kulturnem prazniku formalnost in brez pravega občinstva, se je na omenjeni otvoritvi razstave ljudi kar trlo.

D. MEDVED

Veseli in ponosni smo, da imamo v naših vrstah takšnega ustvarjalca kot je Lojze. Iz knjige vtisov na razstavi je moč razbrati, da so razstavljene skulpture zaradi svojega preprostega in globokega izraza naredile na obiskovalce, ki jih je bilo v petih dneh več kot petsto, globok vtis.

Zato se tudi mi veselimo Lojzetovih uspehov, saj so nekako tudi naši, ker nam ni dano, da bi naše roke ustvarjale to, kar ustvarjajo njegove. Želimo mu še mnogo plodnih ustvarjalnih let, na nas pa je, da vas bomo z njegovimi novimi deli seznanjali.

Komisija za kulturno dejavnost

Revija pevskih zborov v Štorah

V počastitev slovenskega kulturnega praznika je tudi letos Občinski sindikalni svet skupaj z Zvezo kulturnih organizacij Celje in kulturnim društvom Železar Štore organiziral revijo pevskih zborov iz delovnih organizacij, ki je bila 7. februarja letos. Revija je bila letos šestič. Naš pevski zbor se je udeleževal vsa leta. Letos prvič pod vodstvom Emila Lenarčiča, ki od septembra lani vodi Mešani pevski zbor AERO Celje.

Na reviji so sodelovali: Moški pevski zbor PTT Celje, Moški pevski zbor Avto Celje, Moški pevski zbor Libela Celje, Mešani pevski zbor Železar Štore, Mešani pevski zbor Gostinskega podjetja Celje in Mešani pevski zbor Aero Celje.

Pevke in pevci so na reviji zapeli po tri pesmi. Koncert je bil za pevce prijetno doživetje, saj so le redke prilike, ko lahko pokažejo kaj znajo. Kljub temu, da je bila prireditev slabo obiskana, je pevcem mnogo pomenila, saj so lahko primerjali med sabo, koliko so v preteklem letu napredovali.

R. D.

ŠPORT IN REKREACIJA

Deset pravil za smučanje ob žičnicah in za smučarski tek

1. Obzirnost do drugih – vsak smučar mora ravnati tako, da ne bo ogrožal ali poškodoval drugih.

2. Obvladanje hitrosti in način vožnje – smučar mora svojo hitrost in način vožnje prilagoditi svojemu znanju ter terenskim, snežnim in vremenskimi razmeram.

3. Izbira smeri vožnje – smučar, ki se približuje od zadaj, mora izbrati smer vožnje tako, da ne bo ogrožal tistih, ki krmarijo pred njim.

4. Prehitevanje – prehitevanje je dovoljeno od zgoraj ali od spodaj. Z desne ali z leve, vendar vselej v razdalji, ki nudi prehitevalnemu dovolj prostora za njegovo gibanje.

5. Prečkanje smučišča – smučar, ki zavije v progo ali če namerava prečkati smučišče, se mora s pogledom navzgor in navzdol prepričati, da ne bo ogrožal sebe in drugih.

6. Postajanje na smučišču – brez posebne nuje smučar ne sme postajati na ozkih in nepreglednih delih smučarske proge. Če je padel, se mora čim hitreje umakniti s proge.

7. Vzpenjanje – smučar se sme vzpenjati samo ob robu smučišča. Ob slabi vidljivosti se mora povsem umakniti s proge.

8. Ravnanje ob nezgodah – pri nezgodah mora vsakdo pomagati.

9. Upoštevanje znakov – vsak smučar mora upoštevati prometne in druge znake ob smučišču.

10. Obveznost legitimiranja – vsakdo, ki je priča ali udeleženec nezgode, če je zanj odgovoren ali ne, mora na zahtevo pokazati svojo izkaznico!

Na uro resda ne računa veliko, vendar je njegova metoda učenja že precej zastarela.

1. Obzirnost do drugih – vsak tekač se mora vesti tako, da nikogar ne ogroža ali poškoduje.

2. Signalizacija in smer teka – markacije in prometne znake moramo upoštevati in na progah teči v nakazani smeri.

3. Izbira smučine – na dvojni ali večstezni smučini tečemo po desni smučini, tekači v skupinah tečejo drug za drugim.

4. Prehitevanje – prehitevanje lahko po levi ali po desni prosti smučini ali zunaj smučine.

Tekaču, ki teče spredaj, se ni treba umikati tekaču, ki priteče za njim. Lahko pa se prostovoljno umakne, če misli, da bo to napravil brez nevarnosti. Pri rekreacijskem smučarskem teku, posebno če je več smučin, počasnejšemu ni treba iz smučine, kot je to primer pri tekmovalnem smučanju. Toda lepo in vljudno je, da se hitrejšemu omogoči prehitevanje.

5. Križanje in nasprotni promet – pri srečevanju naj se vsakdo umika v svojo desno stran. Iz smučine se umakne tisti, ki teče v breg, tistemu, ki krmari v smuku navzdol. Tisti, ki teče navzgor, je počasnejši in se lažje umakne tistemu, ki drvi navzdol.

6. Kako držimo tekaške palice – pri prehitevanju in pri srečevanju mora tekač palice držati tesno ob telesu.

7. Hitrost – vsak tekač mora prilagoditi svojo hitrost in vedenje v smučini svojemu znanju, terenskim razmeram, morebitni gneči in vidljivosti.

Upoštevati mora varnostno razdaljo do tekača pred seboj. V sili mora namenoma pasti, da prepreči nalet v smučarja pred seboj.

8. Smučina – smučina naj bo prosta. Tekoč, ki se v smučini ustavi, naj jo takoj zapusti.

9. Pomoč – pri nesreči ali poškodbah mora pomagati vsak.

10. Obveznost legitimiranja – vsak udeleženec nesreče ali priča mora dati svoje osebne podatke.

P. S.

Tre – tre

TOZD Kemija Celje in Grafika sta verjetno edini temeljni organizaciji v »Aeru«, ki se poleg dobrega poslovnega sodelovanja redno srečujeta tudi na športnem področju. Gre za tradicionalni zimski pokal »TRE-TRE« (direktor in oba pomočnika) ali veleslalom »KEM-GRAF«, ki bo letos na vr-

sti že šestič zapored. Na dosedanjih petih tekmovanjih so po skupno doseženem času štirikrat zmagali »grafolo-

gi«, po posebnem točkovanem sistemu pa je bilo dvakrat neodločeno in sicer:

1. KEM : GRAF	188,20 : 173,70 sek oz. 65 : 65 točk
2. KEM : GRAF	148,57 : 131,61 sek oz. 60 : 70 točk
3. KEM : GRAF	181,05 : 176,85 sek oz. 65 : 65 točk
4. KEM : GRAF	233,53 : 274,54 sek oz. 60 : 70 točk
5. KEM : GRAF	146,92 : 134,70 sek oz. 60 : 70 točk

Da bi bilo tekmovanje bolj zanimivo sta obe ekipi razdeljeni v tri točkovanje skupine: »stari« (Marin, Šušterič, Brajković), »mladi« (Vračun, Kramberger) in »večno mladi« (Nunčič).

Slednji je seveda neprekosljiv, vendar pa je poseben čar vsakoletne tekme dvoboj Brajković : Šušterič. V skupnem seštevku časov so »grafologi« ponavadi precej boljši, predvsem po zaslugi vedno najhitrejšega Nunčiča, ki pa so se mu na 4. tekmi zaradi »napake serviserja« v 1. teku odpele vezi, tako da je po eni smučki komajda »pribremzal« do cilja, kar je seveda pomenilo tudi do sedaj edino zmago »kemikov«.

Sicer pa so vsi udeleženci »TRE-TRE« trdno odločeni, da se v isti postavi na tem tekmovanju srečajo vsako leto, ne glede na morebitne odhode ali zamenjave.

A. Š.

Spominski posnetek z obema sodnikoma

LITERARNI UTRINKI

Zaprašeni listi dnevnika ...

– Zatajil si me, ko nisem mogla več kloniti pred tabo ...

Pustil si me, ko so mi jutranji žarki sonca odpirali oči, da »ti« nisi »ti« ...

Bil si zlagan in jaz sem bila tvoja laž ...

Vrgel si me iz kotička najinih sanj in me predramil ...

Nisem jokala ... Odšla sem ... Pa kaj ... Morda me sprejmejo drugod ...

– Čemu ravno ti?

Naj te izsanjam do konca, moj mali princ ...

Morda se ti bom uprla v trenutku, ko boš najbolj potreben moje topline! Morda, ne vem! Naj te vrnem v svet, kateremu pripadaš ...

Med toplino nekih rok in domačega ognjišča.

Pojdi ... Vendar nikar, nikar se ne pozabi vrniti ...

Oprosti ... Vem, ne smem te ljubiti ... Boli ... Sanjaj me, moj princ ... Ljubi me v nočeh, ko si boš želel dotika rok v dimu cigaret, samo – ljubi me ...

Sanje so le sanje, kljub temu, da je lepota noči prisotna. Pogled tava po pokrajini ... Iščem te ...

Zagledam privid, stegnem roko, a ta se ustavi na trdoti kamna, ko išče do-

tik, topel dotik človeka, katerega ljubi ...

Solza se nevede zaiskri v očesu. Še strmimo v daljavo, skozi tenčico solza se mi zdi vse nekako zabrisano, ne jasno, neresnično ...

Izginil boš kot milni mehurček, a v roki mi bo ostala le voda ... Spomin iz nekega poletja ...

– Težko je, neizmerno težko in tega ne more nihče razumeti. Ti si kakor lep, nežen metulj ... Odletel boš iz mojega naročja ... Morda boš nekoč priletel celo na mojo ramo in mi jedel iz roke ...

In četudi te ne bom nikoli več videla, kako krožiš v višinah brez misli, da bi se spustil, nikar ne misli name ...

Vedela bom, da si že drugje spletel svoje gnezdo ...

Zato pa ...

Ni to tisto pravo, odkrito, kajti če bi poletela za teboj, to ne bi bilo več tvoje življenje, tvoja skrivnost ...

Jordan Valerija

ZA DOBRO VOLJO

– No, učenci, ogledali smo si Grafiko.
Ali se bo kdo odločil za ta poklic?
– Nihče! Smo že vsi drugam usmer-
jenil
– Zakaj smo pa potem sploh prišli
sem?!
– Da sta nam odpadli matematika in
angleščina!

– Tovariši iz obrata za hrenovke! Takoj pridite po
repromaterial!

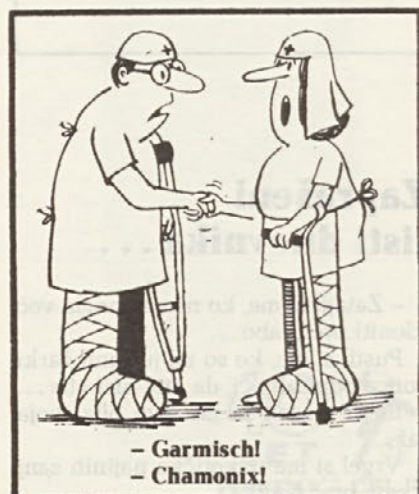
Jutranji trik

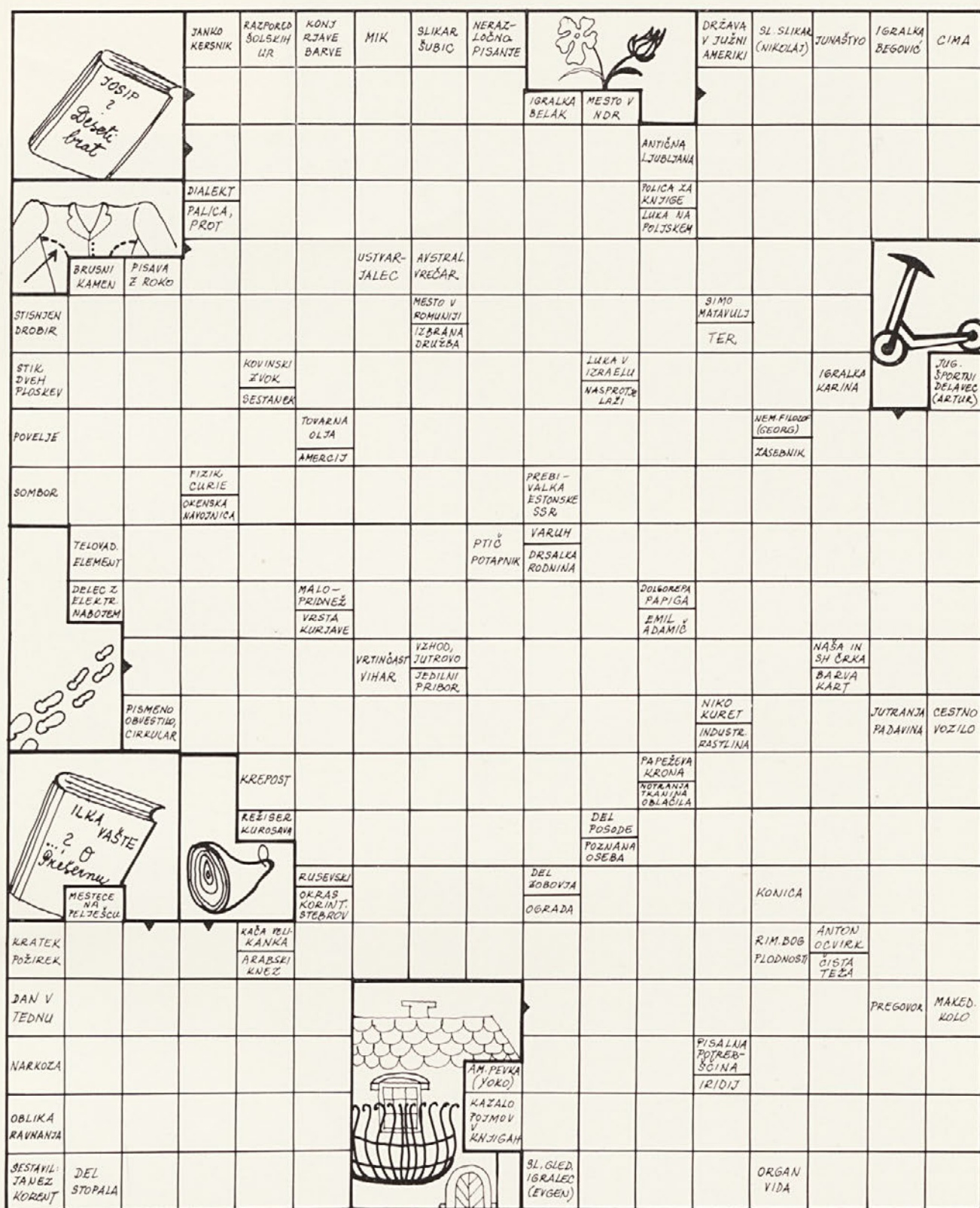
Brez besed

– Oprostite, ali ni poti, ki bi šla
navzgor?

– Garmisch!
– Chamonix!

Za nagradno križanko št. 1 smo prejeli 97 rešitev. Žreb je nagrade razdelil takole:

1. nagrada – 600 din – Anica SVET in Peter PINTER – oba TOZD Kemija Šempeter
2. nagrada – 400 din – Metka JERNEJŠEK – TOZD Grafika
3. nagrada – 200 din – Elica KOŠTOMAJ – DSSS

Izrezke z rešitvijo nagradne križanke št. 2 pošljite na naslov: Kadrovski in splošni sektor AERO Celje, Čuprijska 10, Celje. Na kuverto pripišite: NAGRADNA KRIŽANKA. Pri žrebanju bomo upoštevali pravilne rešitve, ki bodo v našem uredništvu do 20. marca 1986.

Celje - skladišče
D-Per

452/1986

1119861595,2

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

